

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

DEPARTAMENT PERSONELU LOTNICZEGO
LOTNICZA KOMISJA EGZAMINACYJNA

STANDARYZACJA I UPOWAŻNIENIE EGZAMINATORÓW

(Statki powietrzne z załogą jednoosobową)

Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1178/2011 ustanawiające wymagania techniczne i procedury administracyjne odnoszące się do załóg w lotnictwie cywilnym

Załącznik 1 – Part-FCL Podczęść K

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

ZATWIERDZAM

p.o. WICEPREZESA
ds. Standardów Lotniczych
Urzedu Lotnictwa Cywilnego

Maciej Kozłowski
30.04.2014.

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

SPIS TREŚCI	3
WSTĘP	4
SPIS SKRÓTÓW	5
CZĘŚĆ I WPROWADZENIE	7
CZĘŚĆ II WSPÓLNE WYMAGANIA	9
1. Wymagania wstępne dla egzaminatorów	9
2. Upoważnienie egzaminatora	9
3. Wyznaczanie egzaminatora	9
4. Kategorie upoważnień egzaminatora	9
5. Wielość funkcji	10
6. Standaryzacja	10
7. Ocena Kompetencji	10
8. Okres ważności	10
9. Nadzór nad egzaminatorami	10
10. Administrowanie	10
11. Proces administracyjny	11
12. Upoważnienie egzaminatora i działanie dyscyplinarne	11
CZĘŚĆ III PRZYWILEJE EGZAMINATORA PILOTAŻU, WARUNKI I SZKOLENIE	14
1. Pilot Egzaminator FE(A) i FE(H)	14
2. Dodatkowe wymagania dla egzaminatora pilotażu FE (CPL)	17
3. Egzaminator na klasę (CRE)	18
4. Egzaminator na typ (TRE) (śmigłowce z załogą jednoosobową)	21
5. Egzaminator instruktorów (FIE)	24
6. Egzaminator lotów wg wskazań przyrządów (IRE)	27
DODATKI	30
A. Standaryzacja egzaminatora	30
B. Program kursu standaryzacyjnego FE (LAPL) i FE (PPL)	33
C. Program kursu standaryzacyjnego FE (CPL)	35
D. Program kursu standaryzacyjnego CRE (A)	37
E. Program kursu standaryzacyjnego TRE (H)	39
F. Program kursu standaryzacyjnego FIE	41
G. Program kursu standaryzacyjnego IRE	43
H. Wskazówki dla prowadzących kursy standaryzacyjne egzaminatorów oraz seminaria odświeżające dla egzaminatorów	45

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

WSTĘP

Niniejszy dokument zawiera wytyczne dla upoważnionych przez Prezesa ULC Pilotów Egzaminatorów Praktycznych (FE), Egzaminatorów na uprawnienia do wykonywania lotów według wskazań przyrządów (IRE), Egzaminatorów instruktorów (FIE), Egzaminatorów na klasę samolotu (CRE) oraz Egzaminatorów na typ (TRE) z uprawnieniami na śmigłowce z załogą jednoosobową. W niniejszym dokumencie zawarte są wymagania niezbędne do zatwierdzenia kursów egzaminatorskich szkoleń standaryzacyjnych oraz egzaminatorskich seminariów odświeżających w Zatwierdzonych Organizacjach Treningowych (ATO). Wytyczne dla egzaminatorów szybowcowych, sterowcowych i balonowych zostaną opublikowane w oddzielnym dokumencie. Wytyczne dla Egzaminatorów na Typ (TRE) i Egzaminatorów na urządzeniach syntetycznych (SFE) dla samolotów i śmigłowców z załogą wieloosobową oraz TRE z uprawnieniami na samoloty complex o wysokich osiągnięciach z załogą jednoosobową (SP HPCA) są zawarte w dokumencie standaryzacyjnym.

Prezes Urzędu Lotnictwa Cywilnego (ULC) jest kompetentną władzą w Polsce do wydawania pilotom licencji, uprawnień i upoważnień zgodnie z rozporządzeniem Komisji (UE) 1178/2011 oraz prowadzenia nadzoru nad ich wdrożeniem i stosowaniem. Wypełniając tę rolę ULC zobowiązany jest przedstawić dokumentację nadzoru, włącznie z dokumentacją zawierającą standardy, wytyczne i akceptowalne sposoby spełnienia, które mogą być stosowane przez odpowiedni personel i organizacje zezwalając im na wykonywanie swoich zadań, należytej realizacji obowiązków i ustanowienia zgodności z Rozporządzeniem Podstawowym (Rozporządzenie 216/2008).

Nie jest zamiarem, aby cokolwiek w tym dokumencie było niezgodnie z rozporządzeniem (UE) 1178/2011 i prawem polskim, jeżeli ma zastosowanie. Aczkolwiek dłożono wszelkich starań aby w momencie publikacji informacja zawarta w tym dokumencie była poprawna. ULC zastrzega sobie prawo do wprowadzania zmian w dokumencie, z uwzględnieniem zmiany wprowadzonych do podstawowych dokumentów normatywnych.

Niniejszy dokument i inne Dokumenty Standaryzacyjne ULC są dostępne pod adresem:

<http://www.ulc.gov.pl/pl/personel-lotniczy/komisja-egzaminacyjna/egzaminy-praktyczne>.

Jeżeli po przeczytaniu niniejszego dokumentu pojawią się pytania lub uwagi, proszę skontaktować się z Wydziałem Lotniczej Komisji Egzaminacyjnej.

Urząd Lotnictwa Cywilnego

ul. Marcina Flisa 2

02-247 Warszawa

lke@ulc.gov.pl

tel. 22 520 73 32

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

SPIS SKRÓTÓW

AIP	Zbiór informacji lotniczych
AMC	Akceptowalne sposoby spełnienia
ATC	Kontrola ruchu lotniczego
ATO	Zatwierdzona organizacja szkolenia
ATPL	Licencja pilota liniowego
CPL	Licencja pilota zawodowego
CRE	Egzaminator na klasę
CRI	Instruktor na klasę
CRM	Zarządzanie zasobami załogi
CRMI	Instruktor zarządzania zasobami załogi
EASA	Europejska Agencja Lotnictwa Cywilnego
EU-OPS	Wymaganie Unii Europejskiej – Lotniczy Transport Zarobkowy
FEH	Podręcznik egzaminatora
FEM	Podręcznik egzaminatorów pilotażu EASA
FE (CPL)	Egzaminator pilotażu licencja zawodowa
FE (PPL)	Egzaminator pilotażu licencja turystyczna
FI	Instruktor pilotażu
FIE	Egzaminator instruktorów
FNPT / FNPT II	Urządzenia do szkolenia procedur lotu i nawigacyjnych
FFS	Pełny symulator lotu
FSTD	Szkoleniowe urządzenie symulacji lotu
FTO	Organizacja szkolenia lotniczego
GPS	System Nawigacji Satelitarnej
GM	Materiały zawierające wytyczne
HPA	Samolot o wysokich osiągnięciach
IFR	Zasady wykonywania lotów według wskazań przyrządów
ILS	System lądowania wg wskazań przyrządów
IMC	Warunki meteorologiczne dla lotów według wskazań przyrządów
IR	Uprawnienia do lotów wg wskazań przyrządów
IRE	Egzaminator w locie wg wskazań przyrządów
IRI	Instruktor szkolenia w locie wg wskazań przyrządów
IULC	Inspektor Urzędu Lotnictwa Cywilnego
KE	Komisja Egzaminacyjna
LKE	Lotnicza Komisja Egzaminacyjna
PC	Kontrola umiejętności w celu przedłużenia lub wznowienia uprawnień
ME	Wielosilnik
MEP	Samolot tłokowy wielosilnikowy
MP lub MPA/H	Załoga wieloosobowa lub samolot/śmigłowiec z załogą wieloosobową
OPC	Kontrola umiejętności operacyjnych

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

Part -FCL	Rozporządzenie EASA dla Załóg Lotniczych – Załącznik 1 – Part-FCL
PC	Kontrola umiejętności w celu przedłużenia lub wznowienia licencji lub uprawnień, włącznie z ustnymi egzaminami, jeśli jest wymagany.
RT lub RTF	Radiotelefon
SFE	Egzaminator na urządzeniach treningowych lotu (Tylko śmigłowce z załogą jednoosobową)
SE	Senior Egzaminator
SEP(L)	Jednosilnikowy samolot tłokowy lądowy
SzEP	Szef Egzaminatorów Praktycznych
SET	Jednosilnikowy samolot turbośmigłowy
ST	Egzamin praktyczny w celu wydania licencji lub uprawnień
SP / SPA/H	Załoga jednoosobowa lub samolot/śmigłowiec z załogą jednoosobową
SP HPCA	Samolot complex o wysokich osiągnięciach z załogą jednoosobową
TEM	Zarządzanie zagrożeniem i błędem
TMG	Motoszybowiec turystyczny
TRE	Egzaminator na typ statku powietrznego
VFR	Zasady wykonywania lotów z widocznością ziemi
VMC	Warunki meteorologiczne dla lotów z widocznością

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

CZĘŚĆ I WPROWADZENIE

1. Niniejsza dokumentacja została opracowana z uwzględnieniem wymagań rozporządzenia komisji (UE) nr 1178/2011 z dnia 3 listopada 2011 r. ustanawiające wymagania techniczne i procedury administracyjne odnoszące się do załóg w lotnictwie cywilnym zgodnie z rozporządzeniem parlamentu europejskiego i rady (WE) nr 216/2008, a w szczególności Part-FCL dotyczącego upoważnienia egzaminatorów. Wszystkie Załączniki rozporządzenia EASA odnoszące się do załóg w lotnictwie cywilnym, łącznie z Załącznikiem 1 Part-FCL znajduje się na stronie internetowej EASA pod adresem: <http://www.easa.europa.eu/regulations/regulations-structure.php>.
2. Po spełnieniu przez kandydatów na egzaminatorów wymagań rozporządzenia Komisji (UE) nr 1178/2011 z dnia 3 listopada 2011 r. ustanawiające wymagania techniczne i procedury administracyjne odnoszące się do załóg w lotnictwie cywilnym egzaminatorzy są upoważniani przez Prezesa ULC do prowadzenia egzaminów państwowych, kontroli umiejętności i ocen kompetencji. Przywileje i wymagania egzaminatora są zawarte w przepisach rozporządzenia Komisji (UE) 1178/2011 Part-FCL, Podczęść K w powiązaniu z akceptowalnymi sposobami potwierdzania spełnienia wymagań (AMC) oraz materiałami zawierającymi wytyczne (GM) do Part-FCL – dostęp do AMC i GM w języku polskim na stronie internetowej ULC pod adresem: <http://ulc.gov.pl/pl/personel-lotniczy/komisja-egzaminacyjna/dla-egzaminatora>
3. Każda kategoria upoważnienia egzaminatora jest związana z innymi wymaganiami stawianymi kandydatom na egzaminatorów oraz zakresem przeprowadzanej oceny kompetencji. Zadaniem tego dokumentu jest przedstawienie podstawowych wymagań i wskazanie wytycznych do procedur związanych z nadawaniem i utrzymaniem upoważnienia egzaminatora oraz wykonywaniem czynności egzaminacyjnych wynikających z uprawnień egzaminatora. Ponadto niniejszy dokument w Dodatku H nakreśla procedury dla ATO ubiegających się o prawo do prowadzenia szkolenia standaryzacyjnego oraz seminariów odświeżających dla egzaminatorów. Wszystkie upoważnienia egzaminatorów i zatwierdzenia szkoleń standaryzacyjnych i/lub seminariów odświeżających opisane w niniejszym dokumencie są wydawane przez Prezesa ULC.
  - 3.1. Kategorie egzaminatorów omówione w tym dokumencie to:
    - a) Pilot Egzaminator (FE);
    - b) Egzaminator na klasę samolotu (CRE);
    - c) Egzaminator w locie wg wskazań przyrządów (IRE);
    - d) Egzaminator instruktora pilotażu (FIE);
    - e) Egzaminator na typ (TRE) (Tylko śmigłowce z załogą jednoosobową);
    - f) Egzaminator na urządzeniach treningowych do lotu (SFE) (Tylko śmigłowce z załogą jednoosobową).

W zależności od posiadanej licencji i uprawnień, łącznego doświadczenia w powietrzu (nalotu) i doświadczenia instruktorskiego, przywileje FE mogą różnić się, uwzględniając potrzeby egzaminowania w celu wydania następujących licencji:

- a) Licencja pilota rekreacyjnego (LAPL);
- b) Licencja pilota turystycznego (PPL);
- c) Licencja pilota zawodowego (CPL).

W zależności od posiadanej licencji i uprawnień, doświadczenia w powietrzu (nalotu) i doświadczenia instruktorskiego, przywileje CRE mogą różnić się, uwzględniając potrzeby egzaminowania celem wydania następujących uprawnień:

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

- a) Uprawnienia na klasę SEP;
- b) Uprawnienia na klasę TMG;
- c) Uprawnienia na klasę MEP;
- d) Uprawnienia na klasę SET;
- e) Uprawnienia na typ samolotu z załogą jednoosobową, z wyłączeniem uprawnień na typ samolotu complex o wysokich osiągnięciach z załogą jednoosobową;
- f) kontrole umiejętności dla przedłużenia i wznowienia ważności uprawnień do wykonywania lotów według wskazań przyrządów w załodze jednoosobowej.

4. Definicje:

- a) Egzaminator - osoba, która posiada upoważnienie egzaminatora wydane przez Prezesa ULC,
- b) Kandydat - osoba, która ubiega się o wydanie, przedłużenie lub wznowienie licencji pilota, uprawnienia lub upoważnienia;
- c) Senior Egzaminator (SE) - oznacza egzaminatora, który został mianowany przez ULC do nadzorowania egzaminów praktycznych kontroli umiejętności lub przeprowadzenia oceny kompetencji w celu nadania, przedłużenia lub wznowienia upoważnienia egzaminatora;
- d) Inspektor Urzędu Lotnictwa Cywilnego (IULC) - to pracownik ULC posiadający kwalifikacje pilota egzaminatora oraz upoważnienie Inspektora wydane przez Prezesa ULC;
- e) „Pozorant” - to Inspektor ULC lub Senior Egzaminator (SE), który podczas prowadzonej oceny kompetencji kandydata na egzaminatora występuje w podwójnej roli: pełni funkcje - egzaminowanego pilota (w trakcie egzaminu zajmuje fotel pilota dowódcy) i zarazem prowadzi nadzór/kontrolę umiejętności.

CZĘŚĆ II WSPÓLNE WYMAGANIA

1. Wymagania wstępne dla egzaminatorów

Kandydaci ubiegający się o upoważnienie egzaminatora muszą spełnić poniższe wymagania ogólne:

- a) posiadać licencję, uprawnienie lub upoważnienie równoważne z tymi, w zakresie której(-ego) jest uprawniony do przeprowadzania egzaminów praktycznych, kontroli umiejętności lub ocen kompetencji, a także uprawnienia do prowadzenia szkolenia w ich zakresie;
- b) posiadać odpowiednie uprawnienie instruktora.
- c) posiadać kwalifikacje do wykonywania czynności pilota dowódcy statku powietrznego podczas przeprowadzania egzaminu praktycznego, kontroli umiejętności lub oceny kompetencji na statku powietrznym
- d) posiadać wymagane doświadczenie lotnicze (nalot jako instruktor) dla uzyskania upoważnienia jak podano w EASA Part-FCL Podczęść J i K i niniejszym dokumencie.
- e) ukończyć zatwierdzony kurs standaryzacyjny dla egzaminatorów, zgodnie z FCL.1015, wykazać się swoimi kompetencjami (OK) przed inspektorem ULC lub Senior Egzaminatorem (SE) specjalnie w tym celu upoważnionym przez Organ.

2. Upoważnienie egzaminatora

Upoważnienie egzaminatora może obejmować uprawnienia do przeprowadzania egzaminów i kontroli na więcej niż jednym typie lub klasie statku powietrznego. W przypadku wydanego upoważnienia do egzaminowania na danym typie lub klasie statku powietrznego pozostaje ważne, dopóty dopóki egzaminator posiada uprawnienia do pełnienia funkcji dowódcy statku powietrznego oraz uprawnienia instruktora na danym typie lub klasie. Upoważnienie egzaminatora jest ważne przez okres trzech lat.

Prezes ULC wyznaczy i upoważni na egzaminatorów tylko odpowiednio wykwalifikowane osoby. Po otrzymaniu wniosku o wydanie upoważnienia egzaminatora, ULC w pierwszej kolejności sprawdzi przydatność takiej osoby do pełnienia roli egzaminatora komisji egzaminacyjnej ULC. Sprawdzi czy kandydat nie podlega żadnym sankcjom, włącznie z zawieszeniem, ograniczeniem lub cofnięciem jego licencji, uprawnień lub upoważnień wydanych zgodnie z Part-FCL w związku z nieprzestrzeganiem rozporządzenia podstawowego oraz zasad wykonawczych do niego w okresie ostatnich 3 lat. Obejmować to będzie również naruszenia lub niespełnienie wcześniejszych wymagań, włącznie z JAR-FCL, krajowych wymagań licencyjnych i przepisów Prawa Lotniczego. Prezes ULC może również uwzględnić sytuację gdy kandydat został skazany za przestępstwo lub wykroczenie.

3. Wyznaczanie egzaminatora

ULC jest zobowiązany (ARA.FCL.205) opracować procedury do wyznaczania egzaminatorów do przeprowadzenia egzaminów praktycznych.

4. Kategorie upoważnienia egzaminatora

Procedury za pomocą których egzaminator może zdobyć dodatkowe kategorie upoważnienia (np. z CRE SE do CRE SE + ME) są umieszczone w tabeli w Części 3. Zapewniają one spełnienie odpowiednich wymagań standaryzacyjnych podczas przeprowadzania egzaminów praktycznych. Początkowy kurs szkolenia standaryzacyjnego dla egzaminatorów może nie obejmować podziału na typy / klasy, warianty statków powietrznych lub uprawnienia, które egzaminator w dalszej działalności może zdobyć po uzyskaniu odpowiedniego doświadczenia.

5. Wielość funkcji egzaminatora.

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

Egzaminator może pełnić każdą funkcję egzaminatora: TRE, CRE, FE, IRE czy FIE, jeśli spełnia określone dla niej zawarte w Part FCL, Podczęść K, wymagania dotyczące kwalifikacji i doświadczenia. W przypadku gdy egzaminator posiada więcej niż jedną kategorię egzaminatora, np. FE i FIE, ważność wszystkich uprawnień egzaminatora może być przedłużona łącznie, o ile spełnia on wymagania określone w FCL.1025 oraz FCL.1020 dla jednej ze swoich specjalności.

6. Standaryzacja

Dla zapewnienia stosowania jednakowych praktyk i standardów podczas prowadzonych egzaminów lub kontroli umiejętności, Prezes ULC publikuje wytyczne dla egzaminatorów w Podręczniku Egzaminatora. W ostatnim roku ważności upoważnienia, egzaminator musi wziąć udział w egzaminatorskim seminarium odświeżającym. Prezes ULC będzie zatwierdzał seminaria przeznaczone dla konkretnych kategorii egzaminatorów. Należy zwrócić uwagę, że oczekuje się, iż egzaminatorzy upoważnieni do pełnienia różnych ról, np. TRE EMB170 i FE PPL, będą zobowiązani do spełnienia różnych wymagań standaryzacyjnych dla każdej podejmowanej roli. Semina odświeżające mogą być prowadzone w ULC lub w zatwierdzonych przez ULC do ich prowadzenia ATO.

7. Ocena kompetencji

Ocena kompetencji dla uzyskania upoważnienia egzaminatora lub jego przedłużenia jego ważności, może być przeprowadzona na dwa sposoby.

Ocena kompetencji w trakcie rzeczywistego prowadzonego egzaminu praktycznego lub kontroli umiejętności, podczas której kandydat na egzaminatora przeprowadza egzamin praktyczny lub kontrolę umiejętności kandydatowi, który ubiega się o wydanie licencji, uprawnienia lub upoważnienia i jednocześnie jest obserwowany przez IULC lub SE.

Egzamin z wykorzystaniem „Pozoranta”. SE lub IULC występuje w tym przypadku w podwójnej roli, zajmuje fotel dowódcy statku powietrznego, wykonuje zadanie lotnicze jako egzaminowany pilot i jednocześnie prowadzi ocenę kompetencji kandydata na egzaminatora komisji egzaminacyjnej.

8. Okres ważności

Upoważnienie egzaminatora będzie ważne nie dłużej niż trzy lata. Ważność upoważnienia egzaminatora może być przedłużona, jeżeli w okresie ważności tego upoważnienia egzaminator spełnił wymagania FCL.1025.

9. Nadzór nad egzaminatorami

Punkt ARA.FCL205 ustanawia wymagania dla ULC do opracowania programu sprawowania nadzoru służący monitorowaniu postępowania i wyników pracy egzaminatorów, który to program uwzględnia:

- a) Liczbę egzaminatorów, których Prezes ULC upoważnił; i
- b) Liczbę egzaminatorów upoważnionych przez inny Organ, korzystających ze swoich uprawnień na terytorium kraju, w którym ULC prowadzi nadzór.

10. Administrowanie:

Wniosek o wydanie, przedłużenie lub wznowienie ważności upoważnienia egzaminatora należy składać w ULC nie później niż trzy miesiące przed planowanym szkoleniem lub seminarium. Wniosek Wzór nr 1 jest dostępny na stronie internetowej

<http://www.ulc.gov.pl/pl/personel-lotniczy/komisja-egzaminacyjna/egzaminy-praktyczne>

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

Przed przystąpieniem do szkolenia standaryzacyjnego dla egzaminatorów, wnioski kandydatów muszą być sprawdzone i zatwierdzone przez Przewodniczącego LKE.

Senior Egzaminator przed planowanym przeprowadzeniem oceny kompetencji w imieniu ULC, powinien sprawdzić czy kandydat na egzaminatora otrzymał zgodę SzEP na przeprowadzenie egzaminu lub kontroli umiejętności.

11. Proces administracyjny

Kandydat	LKE
<ul style="list-style-type: none"> • Składa wniosek w ULC	<ul style="list-style-type: none"> • Ocenia wniosek sprawdzając spełnienie wymogów • Uzgadnia spotkanie (jeżeli konieczne)
<ul style="list-style-type: none"> • Uczestniczy w spotkaniu (jeżeli konieczne)	<ul style="list-style-type: none"> • Informuje kandydata o spełnieniu wymogów • Informuje kandydata o terminie planowanego szkolenia dla egzaminatorów
<ul style="list-style-type: none"> • Uczestniczy w szkoleniu teoretycznym i praktycznym • Składa w ULC wniosek o ocenę kompetencji	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzi szkolenie standaryzacyjne • Przydziela IULC lub SE do przeprowadzenia OK
<ul style="list-style-type: none"> • Wykazuje się swoimi kompetencjami przed IULC lub SE	<ul style="list-style-type: none"> • Potwierdza spełnienie wszystkich wymagań • Wydaje upoważnienie egzaminatora

Jeżeli kandydat nie osiągnął wymaganego poziomu umiejętności dla uzyskania upoważnienia egzaminatora, wniosek kandydata zostanie rozpatrzony negatywnie.

12. Jednorazowe upoważnienie do przeprowadzenia egzaminu pod nadzorem IULC.

12.1 W przypadku braku egzaminatora posiadającego kwalifikacje wymagane do przeprowadzenia określonego egzaminu Prezes może na wniosek przewodniczącego upoważnić do przeprowadzenia tego egzaminu inną osobę. Egzamin ten przeprowadzany jest pod nadzorem IULC. ULC musi być przekonany, że dana osoba jest zdolna i posiada kwalifikacje do przeprowadzenia danego egzaminu lub kontroli umiejętności przed upoważnieniem jej do jego przeprowadzenia.

Dodatkowo ARA.GEN.300 wymaga od ULC zweryfikowania czy kandydat ubiegający się o wydanie licencji, upoważnienia lub uprawnienia spełnia wymagania aplikacyjne oraz czy egzaminatorzy w trakcie trzyletniego okresu ważności upoważnienia, spełniają wymagania do korzystania z posiadanych uprawnień wynikających z licencji lub upoważnień. ARA.GEN.355 stanowi, że jeżeli nadzór stwierdzi, że posiadacz licencji lub upoważnienia nie spełnia określonych wymagań, Prezes ULC może ograniczyć, zawiesić lub cofnąć licencję, upoważnienie egzaminatora lub uprawnienie oraz podjąć dalsze działania wykonawcze niezbędne do zapobiegania dalszym niezgodnościom.

12.2 Egzaminatorzy odgrywają istotną rolę w ustanawianiu standardów lotniczych i promowaniu bezpieczeństwa lotniczego poprzez prowadzenie egzaminów praktycznych, kontroli umiejętności, ocen kompetencji oraz egzaminów na ziemi na uprawnienia lub licencje i upoważnienie. Realizację tych zadań umożliwia posiadanie zaufania w środowisku lotniczym oraz prezentowanie pełnego profesjonalizmu podczas wypełniania swoich obowiązków.

- a) Kandydaci ubiegający się o upoważnienie egzaminatora zobowiązani są:
- spełniać wymagania rozporządzenia (UE) 1178/2011,
  - posiadać doświadczenie i praktykę lotniczą w odniesieniu do wykonywanych przez siebie operacji lotniczych;
  - posiadać licencję i uprawnienia wymagane do wykonywania swoich uprawnień egzaminacyjnych;
  - spełniać wymagania standaryzacyjne określone przez ULC;

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

- posiadać dobrą opinię środowiska lotniczego postępować według najwyższych standardów uczciwości;
- b) Upoważnieni egzaminatorzy są zobowiązani:
  - prowadzić egzaminy w sposób bezstronny, zgodnie z procedurami i standardami egzaminacyjnymi określonymi przez ULC;
  - stosować się do wymagań rozporządzenia (UE) 1178/2011;
  - utrzymywać wysoki poziom bezpieczeństwa w trakcie wykonywanych przez siebie operacji lotniczych;
  - utrzymywać swoje licencje, uprawnienia i upoważnienia zgodnie z wymaganiami europejskimi i krajowymi;
  - spełniać wymagania standaryzacyjne dla egzaminatorów określone przez EASA i ULC;
  - terminowo i rzetelnie prowadzić dokumentację egzaminacyjną;
  - przechowywać dokumentację egzaminacyjną oraz w każdej chwili, udostępniać ją na żądanie Władzy Lotniczej.

12.3 Działania dyscyplinarne

Jeżeli egzaminator nie będzie utrzymywał ustanowionych prawem standardów egzaminacyjnych, ULC podejmie odpowiednie działania, aby taką sytuację naprawić. Wśród dostępnych działań znajdują się przedstawione niżej środki naprawcze:

- a) rozmowa;
- b) formalne ostrzeżenie;
- c) szkolenie i/lub ponowne przeprowadzenie oceny kompetencji egzaminatora;
- d) zawieszenie upoważnienia egzaminatora;
- e) cofnięcie upoważnienia egzaminatora.

Konkretne działania dyscyplinarne będą rozpatrywane w zależności od sytuacji, indywidualnych okoliczności przypadku i niekoniecznie w przedstawionej powyżej kolejności. SE, w porozumieniu z SzEP może nakazać podjęcie działań naprawczych, takich jak przeszkolenie i ponowną ocenę kompetencji. Upoważnienie egzaminatora może zostać tymczasowo zawieszono do czasu zakończenia procesu wyjaśniającego, okoliczności zaistniałego zdarzenia lub do czasu zamknięcia działania naprawczego, np. zakończenia przeszkolenia. LKE podejmie działania zawieszające lub cofające wówczas, gdy stwierdzi, że egzaminator utracił wymagane umiejętności lub kwalifikacje.

12.4 Ograniczenie przywilejów egzaminatora

- a) Egzaminator nie może przeprowadzać egzaminów praktycznych ani ocen kompetencji dla kandydatów ubiegających się o wydanie licencji, uprawnienia lub upoważnienia:
  - dla których przeprowadził szkolenie praktyczne w zakresie licencji, uprawnienia lub upoważnienia, w odniesieniu do których przeprowadza się dany egzamin praktyczny lub ocenę kompetencji; lub
  - w przypadku gdy egzaminator był odpowiedzialny za wydanie zaświadczenia do przeprowadzenia egzaminu praktycznego, zgodnie z FCL.030 lit. b);
- b) egzaminów praktycznych, kontroli umiejętności ani ocen kompetencji jeżeli uważa, że cokolwiek może mieć wpływ na jego obiektywność.

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

Przykłady sytuacji, w których egzaminator powinien rozważyć czy jego obiektywizm jest podatny na wpływy, dotyczy sytuacji kiedy kandydat jest krewnym lub znajomym egzaminatora lub kiedy kandydat i egzaminator są związani wspólnym interesem ekonomicznym.

Zakaz egzaminowania kandydata, który był szkolony dla wydania licencji, uprawnienia lub upoważnienia obowiązuje do czasu aż kandydat zaliczy egzamin praktyczny lub ocenę kompetencji dla konkretnej licencji, uprawnienia lub upoważnienia. Oznacza to, że egzaminator może prowadzić kolejne kontrole umiejętności celem przedłużenia lub wznowienia, już raz wydanego uprawnienia lub upoważnienia.

CZĘŚĆ III PRZYWILEJE PILOTA EGZAMINATORA, WARUNKI WSTĘPNE, SZKOLENIE

1. FE (A) i FE (H)

1.1. Uprawnienia wynikające z upoważnienia egzaminatora

- Prowadzić egzaminy praktyczne w celu wydania Licencji Pilota Rekreacyjnego;
- Prowadzić egzaminy praktyczne w celu wydania Licencji Pilota Turystycznego;
- Prowadzić egzaminy praktyczne dla wydania Licencji Pilota Zawodowego;
- FE(A) - Prowadzić egzaminy praktyczne i kontrole umiejętności dla wydania, przedłużenia lub wznowienia uprawnienia na typ lub klasę w samolotach z załogą jednoosobową, z wyłączeniem SP HPCA;
- FE(H) - Prowadzić egzaminy praktyczne i kontrole umiejętności dla wydania, uprawnienia na typ jednosilnikowych śmigłowców z załogą jednoosobową;
- FE(H) - Prowadzić egzaminy praktyczne i kontrole umiejętności dla wydania, uprawnienia na typ wielosilnikowych śmigłowców z załogą jednoosobową;
- Wpisać do licencji lub upoważnienia nową datę ważności uprawnienia lub upoważnienia w odniesieniu do przedłużania lub wznowiania uprawnień.

1.2. Wymagania wstępne (Patrz cz. II pkt 1)

- FE(A) ubiegający się o uprawnienie egzaminowania na LAPL – 500 godzin nalotu jako pilot samolotu lub TMG, w tym 100 godzin jako pilot instruktor;
- FE(A) ubiegający się o uprawnienie egzaminowania na PPL – 1000 godzin nalotu jako pilot samolotu lub TMG, w tym 250 godzin jako pilot instruktor;
- FE(A) ubiegający się o uprawnienie egzaminowania na CPL – 2000 godzin nalotu jako pilot samolotu lub TMG, w tym 250 godzin jako pilot instruktor;
- FE(H) ubiegający się o uprawnienie egzaminowania na LAPL – 500 godzin nalotu jako pilot śmigłowcowy, w tym 150 godzin jako pilot instruktor;
- FE(H) ubiegający się o uprawnienie egzaminowania na PPL oraz prowadzenie egzaminów praktycznych i kontroli umiejętności na uprawnienia na typ śmigłowca SP SE wpisanego do PPL – 1000 godzin nalotu jako pilot śmigłowcowy, w tym 250 godzin jako pilot instruktor;
- FE(H) ubiegający się o uprawnienie egzaminowania na CPL oraz prowadzenie egzaminów praktycznych i kontroli umiejętności na uprawnienia na typ śmigłowca SP SE wpisanego do CPL – 2000 godzin nalotu jako pilot śmigłowcowy, w tym 250 godzin jako pilot instruktor;
- FE(H) ubiegający się o uprawnienie na prowadzenie egzaminów praktycznych i kontroli umiejętności na uprawnienia na typ śmigłowca SP SE – wymagania dotyczące nalotu jw. oraz posiadanie CPL(H) lub ATPL(H), i jeżeli ma zastosowanie IR(H).

1.3. Szkolenie

- Szkolenie będzie zrealizowane przez ULC lub zatwierdzony przez ULC ATO. Kurs standaryzacyjny składać się będzie ze szkolenia teoretycznego i praktycznego oraz zawierać przeprowadzenie 2 egzaminów praktycznych lub kontroli umiejętności w zakresie licencji, uprawnień lub ocen kompetencji, o które się ubiega. Dla FE (LAPL) i FE (PPL) obejmuje to przynajmniej jeden pełny egzamin praktyczny LAPL lub PPL (co będzie miało zastosowanie do przywilejów egzaminacyjnych, o które kandydat się ubiega) i jedną pełną kontrolę umiejętności na uprawnienia na klasę (lub uprawnienie na typ śmigłowca).
- Minimalny czas trwania szkolenia podany w AMC 1 do FCL.1015 dla FE to jeden dzień. Podana długość szkolenia to czas minimalny potrzebny do zaliczenia wszystkich elementów praktycznych przez jednego kandydata, włącznie z obserwacją umiejętności egzaminacyjnych posiadanych przez Instruktora oraz ćwiczenia w roli egzaminatora. Gdy w szkoleniu uczestniczy dwóch lub więcej

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

kandydatów, należy wydłużyć czas jego trwania, tak aby każdy kandydat miał okazję przećwiczyć rolę egzaminatora. (Patrz uwagi).

1.4. Przygotowanie do szkolenia

- Przestudiować odpowiednie części EASA Part-FCL i powiązane pkt. z AMC i GM;
- Przestudiować odpowiednie części EASA Part-ARA i powiązane pkt. z AMC i GM;
- Przestudiować odpowiednie części EASA Part-ORA i powiązane pkt. z AMC i GM;
- Przestudiować Podręcznik Egzaminatora EASA;
- Przestudiować Podręcznik Egzaminatora ULC;
- Przestudiować Dokumenty standaryzacyjne.

1.5. Program szkolenia

- Szkolenie teoretyczne i praktyczne obejmuje elementy, odpowiednio do zakresu uprawnień, o które ubiega się kandydat;
- Znajomość wymagań EASA Part-FCL; w szczególności Podczęść: A, B, C, H, I, K w powiązaniu z AMC i GM oraz Załącznik: 1, 2 i 9;
- Treść, sposób prowadzenia i kryteria oceny dla egzaminów praktycznych dla wydania LAPL i PPL; w tym egzaminy pełne, częściowe i niekompletne;
- Treść, sposób prowadzenia i kryteria oceny dla egzaminów praktycznych i kontroli umiejętności dla wydania uprawnień na klasę/typ statku powietrznego, w tym pełne, częściowe i niekompletne kontrole umiejętności;
- przedłużenie SEP(L/S) i uprawnień na klasę TMG na podstawie doświadczenia;
- przedłużenie i wznowienie uprawnień na klasę / typ statku powietrznego;
- ogólne zasady egzaminowania;
- podstawy przedmiotów: Człowiek – możliwości i ograniczenia, CRM, TEM, adekwatnych do egzaminów praktycznych;
- podstawy oceny umiejętności kandydatów;
- sprawozdawczość, dokumentacja egzaminacyjna;
- ochrona danych osobowych;
- odpowiedzialność;
- ubezpieczenie od następstw i nieszczęśliwych wypadków lotniczych;
- opłaty.

Program rozszerzony można znaleźć w Dodatku B.

1.6. Ocena kompetencji egzaminatora

- Prowadzący szkolenie dla egzaminatorów są zobowiązani do rekomendowania do oceny kompetencji egzaminatora jedynie kandydatów gotowych i spełniających wymagania.
- Ocena Kompetencji Egzaminatora może być przeprowadzona przez IULC lub SE specjalnie w tym celu upoważnionego. IULC / SE występuje jako „Pozorant”- kandydat podchodzący do egzaminu praktycznego na licencję LAPL lub PPL (stosownie do uprawnień). Kandydat na egzaminatora jest oceniany za przeprowadzenie odprawy przed i po locie, przeprowadzenie egzaminu praktycznego, kontroli umiejętności lub oceny kompetencji, a także oceny kandydata, którego dotyczy egzamin i wypełnienie dokumentacji. Ocena kompetencji nie jest zintegrowana z kursem i może być jedynie przeprowadzona w przypadku pozytywnego zaliczenia całego kursu. Egzamin jest elementem dodatkowym do szkolenia i zostanie przeprowadzony dopiero po zaliczeniu przez kandydata szkolenia. Ocenę kompetencji należy przeprowadzić w ciągu 12 miesięcy od ukończenia szkolenia. Nie zaliczenie egzaminu będzie skutkowało koniecznością dalszego szkolenia.

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

1.7. Rozszerzenie upoważnienia egzaminatora

Upoważnienie egzaminatora jest wydawane na konkretną klasę / typ statku powietrznego. Egzaminatorzy mogą wnioskować o rozszerzenie zakresu upoważnienia egzaminatora na inną klasę bądź typ statku powietrznego, na których w późniejszym okresie uzyskali uprawnienia instruktorskie i spełniają wymagania zawarte w Części 2. Dodatkowe szkolenie standaryzacyjne może być wymagane. Jeżeli poniższe przywileje egzaminatora nie zostały sprawdzone dla wydania pierwszego upoważnienia egzaminatora, lub nie stanowią części innego upoważnienia, wówczas by rozszerzyć upoważnienie egzaminatora o zakres wielosilnikowych statków powietrznych należy:

- posiadać ważne uprawnienie FI w zakresie wielosilnikowych statków powietrznych;
- udokumentować posiadanie odpowiedniego doświadczenia instruktora na klasie / typie lub w wyjątkowych przypadkach, na równorzędnym typie;
- odbyć szkolenie standaryzacyjne w zakresie prowadzenia egzaminu;
- uzyskać zaliczenie OK prowadzonej przez Inspektora ULC (IULC) lub Senior Egzaminatora (SE) specjalnie w tym celu wyznaczonego;
- złożyć w ULC, wniosek o rozszerzenie upoważnienia egzaminatora.

1.8. Standaryzacja

- Egzaminatorzy zobowiązani są do zachowania zgodności z wymaganiami standaryzacyjnymi dla egzaminatora zawartymi w FCL.1025 w powiązaniu z GM oraz AMC. Wymagania te zostaną omówione na seminariach odświeżających dla egzaminatorów wraz z udostępnieniem materiałów pomocniczych. ULC zastrzega sobie prawo nadzorowania w dowolnym momencie działalności egzaminatora. A szczególnie w okresie 6 miesięcy od wydania pierwszego upoważnienia egzaminatora, LKE może wyznaczyć IULC lub SE do nadzoru nad prowadzonym ST / PC. Nadzór może dotyczyć dowolnej czynności prowadzonego ST / PC np. odprawy przed/i po locie.

1.9. Przedłużenie ważności upoważnienia Egzaminatora

Ważność upoważnienia egzaminatora może być przedłużona, jeżeli w okresie ważności tego upoważnienia jego posiadacz:

- przeprowadził co roku co najmniej 2 egzaminy praktyczne, kontrole umiejętności lub oceny kompetencji;
- w ostatnim roku okresu ważności uczestniczył w egzaminatorskim seminarium odświeżającym zorganizowanym przez właściwy organ lub przez ATO;
- jeden z egzaminów praktycznych lub jedna z kontroli umiejętności przeprowadzonych w ostatnim roku okresu ważności, muszą zostać przeprowadzone pod nadzorem Inspektora ULC lub SE specjalnie w tym celu upoważnionego;
- nieprzerwanie spełniać aktualne ustalenia standaryzacyjne.

1.10. Wznowienie

W przypadku upływu ważności upoważnienia, przed ponownym wykonywaniem wynikających z niego uprawnień należy:

- uczestniczyć w seminarium odświeżającym;
- wykazać się swoimi kompetencjami przed IULC lub SE przeprowadzając egzamin praktyczny; kontrolę umiejętności lub ocenę kompetencji w roli egzaminatora danej specjalności;

W zależności od upływu czasu, od dnia utraty ważności upoważnienia, ULC może zalecić udział w szkoleniu odświeżającym prowadzonym przez ULC lub ATO.

1.11. Administracja (Patrz cz. II pkt 10 i 11)

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

2. Dodatkowe wymagania dla pilota egzaminatora (CPL)

2.1. Uprawnienia wynikające z upoważnienia egzaminatora;

- Prowadzić egzaminy praktyczne dla wydania licencji pilota zawodowego (transport zarobkowy).

2.2. Wymagania wstępne (Patrz 3.1)

2.3. Szkolenie

- Tak jak dla 3.1, dodatkowo:
- Egzamin praktyczny dla wydania CPL realizowany jest wg szerszego programu niż egzamin praktyczny dla wydania LAPL lubi PPL. Dodatkowo, oczekuje się, że kandydat ubiegający się o wydanie CPL będzie działał zgodnie z zatwierdzoną instrukcją operacyjną i określonymi procedurami operacyjnymi, odzwierciedlającymi wymagania EU-OPS dla zarobkowego transportu lotniczego. Tak więc, program szkolenia dla egzaminatora celem uzyskania upoważnienia FE (CPL) będzie szerszy, zarówno w zakresie szkolenia teoretycznego jak i praktycznego. Minimalny czas trwania szkolenia podany w AMC 1 do FCL.1015 dla FE wynosi jeden dzień. Biorąc pod uwagę zawartość szkolenia, ULC będzie zatwierdzał tylko szkolenia dwudniowe. Podany w AMC minimalny czas szkolenia uwzględnia czas potrzebny dla jednego kandydata do ukończenia wszystkich elementów szkolenia praktycznego, włączając obserwację egzaminu prowadzonego przez IULC oraz praktyki kandydata w roli egzaminatora. W sytuacji kiedy do kursu przystąpi więcej kandydatów, szkolenie musi być tak zaplanowane, aby każdy z kandydatów miał możliwość zaliczyć praktykę w roli egzaminatora. (Patrz uwagi).

2.4. Przygotowanie do szkolenia

- Tak jak w 3.1 i dodatkowo;
- Przystudiować EU-OPS.

2.5. Program szkolenia

- Tak jak w 3.1 i dodatkowo;
- Znajomość wymagań EASA Part-FCL Podczęść D w powiązaniu z AMC i GM oraz Załącznik 3 i 4;
- Znajomość wymagań EU-OPS, w zakresie operacji w załodze jednoosobowej;
- Treść, sposób prowadzenia i kryteria oceny dla egzaminów praktycznych dla wydania CPL, w tym pełen egzamin praktyczny, częściowy i niekompletny.

Rozszerzony program można znaleźć w Dodatku C.

2.6. Ocena kompetencji egzaminatora

- Tak jak w 3.1 i dodatkowo:
- Idealnie byłoby gdyby ocena kompetencji egzaminatora (OK) przeprowadzona była przez 2 IULC / SE. Jeden z inspektorów odgrywa rolę „Pozoranta” przystępującego do egzaminu praktycznego zaś drugi inspektor prowadzi obserwację z tylnego fotela. Kandydat na egzaminatora musi przeprowadzić briefing, wykonać lot, przeprowadzić debriefing, ocenić kandydata i wypełnić dokumentację. Ocena kompetencji egzaminatora musi być przeprowadzona w okresie 12 miesięcy od czasu ukończenia kursu. Niezaliczenie całej OK egzaminatora może powodować konieczność odbycia ponownego szkolenia.

2.7. Rozszerzenie upoważnienia egzaminatora

Tak jak w 3.1

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

2.8. Standaryzacja

- Tak jak w 3.1 i dodatkowo;
- ULC organizuje seminaria standaryzacyjne dla egzaminatorów FE CPL. Egzaminatorzy są informowani o szkoleniu e-mailowo. W przyszłości ATO może uzyskać certyfikat do prowadzenia seminariów odświeżających dla FE CPL.

2.9. Przedłużenie ważności upoważnienia Egzaminatora

Tak jak w 3.1

2.10. Wznowienie

Tak jak w 3.1

2.11. Administracja (Patrz cz. II pkt 10 i 11)

3. Egzaminator na klasę samolotu (CRE)

3.1. Uprawnienia wynikające z upoważnienia egzaminatora

- Prowadzić egzaminy praktyczne dla wydania uprawnień na klasę i typ z załogą jednoosobową (z wyłączeniem uprawnień na typ SP HPCA);
- Prowadzić kontrole umiejętności dla przedłużenia lub wznowienia uprawnień na klasę i (z wyłączeniem uprawnień na typ SP HPCA);
- Prowadzić kontrolę umiejętności dla przedłużenia lub wznowienia uprawnień do wykonywania lotów wg wskazań przyrządów (IR) pod warunkiem, że CRE spełnia wymagania FCL.1010.IRE. Wymaga to dodatkowego szkolenia (patrz wymagania wstępne i szczegóły szkolenia poniżej);
- Wpisać do licencji lub upoważnienia kandydata nową datę ważności uprawnień lub upoważnienia w odniesieniu do klasy, typu i lotów wg wskazań przyrządów lub wznowienia (pod warunkiem, że czas nieważności nie przekroczył 7 lat);
- Prowadzić Kontrolę Umiejętności u operatora (OPC) (jeżeli szkolenie standaryzacyjne dla egzaminatora i OK obejmuje OPC);
- Prowadzić egzaminy praktyczne i kontrole umiejętności w samolotach certyfikowanych z załogą jednoosobową, ale użytkowanych z załogą wieloosobową zgodnie z EU-OPS, (jeżeli szkolenie standaryzacyjne dla egzaminatora i OK obejmuje OPC);
- Prowadzić egzaminy praktyczne i kontrole umiejętności w FSTD (jeżeli szkolenie standaryzacyjne dla egzaminatora obejmuje FSTD).

3.2. Wymagania wstępne

- Posiadać ważną licencję CPL(A), MPL(A) lub ATPL(A) z uprawnieniami do lotów w załodze jednoosobowej lub takie posiadał i posiada ważną licencję PPL(A);
- Posiadać upoważnienie CRI dla odpowiedniej klasy lub typu;
- Posiadać 500 godzin nalogu jako pilot na samolotach;
- Udokumentować nadzorowi posiadanie odpowiedniego doświadczenia instruktorskiego na klasie lub typie, w wyjątkowych przypadkach, na równorzędnym typie, o którego upoważnienie ubiega się kandydat;
- W przypadku ubiegania się o przedłużenie lub wznowienie uprawnień do lotów według wskazań przyrządów (IR) wymagane jest:
  - Posiadanie ważnego upoważnienia do lotów według wskazań przyrządów (IR);

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

- Posiadanie ważnego uprawnienia instruktora do lotów według wskazań przyrządów (IRI) lub uprawnienia FI zgodnie z FCL.905.FI (g);
- Posiadać 2000 godzin nalogu jako pilot na samolotach; i
- 450 godzin nalogu w IFR, w tym 250 godzin nalogu instruktorskiego.

3.3. Szkolenie

- Szkolenie jest realizowane przez ULC lub ATO jeżeli otrzymał zgodę ULC.
- Minimalny czas kursu dla CRE jest określony w AMC 1 do FCL.1015 i wynosi trzy dni z uwzględnieniem przeprowadzenia w roli egzaminatora dwóch egzaminów praktycznych lub kontroli umiejętności. Jeżeli uprawnienia egzaminatora o które ubiega się kandydat obejmują przedłużanie lub wznawianie uprawnień do lotów według wskazań przyrządów, szkolenie praktyczne musi obejmować przeprowadzenie minimum czterech kontroli umiejętności do lotów według wskazań przyrządów. Szkolenie powinno trwać:
  - CRE SE – 2 dni;
  - CRE ME – 3 dni;
  - CRE (SE lub ME) z przedłużeniem lub wznawianiem uprawnienia IR – 4 dni;
  - Uzupelnienie przedłużenia lub wznawienia uprawnień IR do istniejącego upoważnienia CRE – 2 dni.

Podany w AMC minimalny czas szkolenia uwzględnia czas potrzebny dla jednego kandydata do ukończenia wszystkich elementów szkolenia praktycznego, włączając obserwację egzaminu prowadzonego przez IULC oraz praktyki kandydata w roli egzaminatora. W sytuacji kiedy do kursu przystąpi więcej kandydatów, szkolenie musi być tak zaplanowane, aby każdy z kandydatów miał możliwość zaliczyć praktykę w roli egzaminatora. (Patrz uwagi).

3.4. Przygotowanie do szkolenia

- Przystudiować odpowiednie części EASA Part-FCL, powiązanych z AMC i GM;
- Przystudiować odpowiednie części EASA Part-ARA, powiązanych z AMC i GM;
- Przystudiować odpowiednie części EASA Part-ORA, powiązanych z AMC i GM;
- Przystudiować Podręcznik Egzaminatora EASA;
- Przystudiować Podręcznik Egzaminatora ULC;
- Przystudiować Dokumenty standaryzacyjne;
- Dla prowadzonej kontroli umiejętności OPC – przystudiować instrukcję operacyjną operatora.

3.5. Program szkolenia

- Szkolenie teoretyczne i praktyczne obejmuje dane uprawnienie, (adekwatnie do uprawnień, o które ubiega się kandydat);
- Znajomość wymagań EASA Part-FCL; szczególnie przepisów Podczęść: A, H, I w powiązaniu z AMC i GM oraz Załącznik 9;
- Znajomość wymagań EU-OPS (dla przeprowadzenia OPC);
- Treść, sposób prowadzenia i kryteria pełnych, niepełnych i częściowych egzaminów praktycznych i kontroli umiejętności do uprawnień na klasę lub typ statku powietrznego pod względem sposobu przeprowadzenia, ocenianych elementów i sposobie ich oceny;
- Treść, sposób prowadzenia i kryteria pełnych, niepełnych i częściowych kontroli umiejętności do przedłużania lub wznawiania uprawnień do lotów według wskazań przyrządów w załodze jednoosobowej, pod względem sposobu przeprowadzenia, ocenianych elementów i sposobie ich oceny;
- Ogólne zasady egzaminowania;

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

- Podstawy przedmiotów: Człowiek – możliwości i ograniczenia, CRM, TEM, adekwatnych do egzaminów praktycznych;
- Podstawy rozwoju w zakresie umiejętności kandydata;
- Sprawozdawczość i dokumentacja;
- Ochrona danych osobowych;
- Odpowiedzialność;
- Ubezpieczenie od następstw i nieszczęśliwych wypadków lotniczych;

Program rozszerzony można znaleźć w Dodatku D.

3.6. Ocena kompetencji egzaminatora

Ocena Kompetencji Egzaminatora może być przeprowadzona przez IULC lub SE specjalnie w tym celu upoważnionego. OK egzaminatora CRE bez uprawnienia IR może być przeprowadzona w formie obserwacji lub z wykorzystaniem „Pozoranta” podczas ST lub PC na statku powietrznym w warunkach VFR. OK egzaminatora CRE gdzie wymagany jest ST lub PC w zakresie uprawnienia IR powinna być przeprowadzona przez dwóch IULC lub SE. Podczas egzaminu połączonego z przedłużeniem lub wznowieniem uprawnienia IR jeden z IULC lub SE odgrywa rolę kandydata, drugi zaś prowadzi OK z tylnego fotela. Ocena końcowa kandydata na egzaminatora składa się z oceny przeprowadzenia odprawy przed lotem, wykonania lotu, przeprowadzenia odprawy po locie, oceny kandydata i wypełnienie dokumentacji egzaminacyjnej. OK egzaminatora CRE z uprawnieniem IR oraz uprawnieniem do przeprowadzania OPC może być przeprowadzana w formie obserwacji kontroli umiejętności do uprawnień na klasę lub typ statku powietrznego, połączonego z przedłużeniem lub wznowieniem uprawnień IR oraz OPC, wykorzystując statek powietrzny operatora z uwzględnieniem kontroli umiejętności pilota operatora zgodnie z Częścią D Instrukcji operacyjnej operatora. OK egzaminatora musi być przeprowadzona przez IULC z tylnego fotela.

Odpowiedzialni za szkolenie egzaminatorów są zobowiązani do rekomendowania do OK tylko kandydatów spełniających wymagania. OK należy przeprowadzić w ciągu 12 miesięcy od ukończenia szkolenia. Nie zaliczenie egzaminu będzie skutkowało koniecznością ponownego odbycia szkolenia.

3.7. Rozszerzenie upoważnienia egzaminatora

Jeżeli kandydat ubiega się o przywileje prowadzenia kontroli umiejętności w zakresie OPC, OK dla pierwszego wydania przywilejów CRE/IR odbędzie się jak wyżej, a następnie przeprowadzony zostanie obserwowany OPC zgodnie z Part D konkretnej instrukcji operacyjnej operatora. Kandydaci CRE ubiegający się o prawo do prowadzenia OPC będą poproszeni o zademonstrowanie swoich umiejętności jako CRM. Upoważnienie egzaminatora jest wydawane na konkretny typ/klasę samolotu lub typ śmigłowca. Egzaminatorzy mogą wnioskować o rozszerzenie uprawnień egzaminacyjnych na klasy bądź typy na których w późniejszym okresie otrzymają uprawnienia instruktorskie i spełnią wymagania Part-FCL Podczęść J i K. Dodatkowe szkolenie standaryzacyjne jeżeli jest wymagane. Jeżeli poniższe przywileje egzaminatora, które nie zostały sprawdzone podczas prowadzonej OK dla wydania pierwszego upoważnienia egzaminatora, wnioskodawca musi, i tak:

- **dla rozszerzenia upoważnienia w zakresie statków powietrznych ME:**
  - posiadać uprawnienie instruktora na klasę samolotów ME;
  - udokumentować nadzorowi posiadanie odpowiedniego doświadczenia instruktorskiego na klasie lub typie lub, w wyjątkowych przypadkach, na równorzędnym typie;
  - odbyć szkolenie standaryzacyjne w zakresie prowadzenia egzaminu z procedurami z jednym nie pracującym silnikiem;

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

- zaliczyć OK przed IULC lub SE, zawierające części programu ST lub PC z procedurami awaryjnymi (lot z awarią jednego silnika);
  - złożyć wniosek do ULC o rozszerzenie upoważnienia egzaminatora.
- dla rozszerzenia upoważnienia w zakresie statków powietrznych SE (gdy posiada przywileje egzaminatora wyłącznie dla ME):
- należy posiadać licencję instruktora dla samolotów SE;
  - zaliczyć OK przed IULC lub SE;
  - złożyć wniosek do ULC o rozszerzenie upoważnienia egzaminatora.

3.8. Standaryzacja

Egzaminatorzy są zobligowani do spełnienia wymagań standaryzacyjnych dla egzaminatora zawartych w FCL.1025 w powiązaniu z GM oraz AMC. Wymagania te zostaną omówione na seminariach odświeżających dla egzaminatorów oraz udostępniając materiały pomocnicze włącznie z Podręcznikiem dla egzaminatora, dokumentami standaryzacyjnymi. Dla CRE z przywilejem IR ULC organizuje seminaria standaryzacyjne. Egzaminatorzy są informowani o szkoleniu mailowo.

ULC zastrzega sobie prawo do prowadzenia nadzoru w dowolnym momencie działalności egzaminatora. A szczególnie w okresie 6 miesięcy po otrzymaniu pierwszego upoważnienia egzaminatora. ULC może przydzielić IULC lub SE do obserwacji prowadzonego przez egzaminatora egzaminu praktycznego lub kontroli umiejętności. Nadzór może dotyczyć obserwacji odprawy przed lotem, podczas lotu oraz odprawy po wykonanym locie. W samolocie z dwoma miejscami siedzącymi, nadzór będzie ograniczony do odpraw przed i po locie.

3.9. Przedłużenie ważności upoważnienia Egzaminatora

Posiadacz upoważnienia egzaminatora musi:

- przeprowadzić 2 egzaminy praktyczne, kontrole umiejętności lub oceny kompetencji w każdym roku ważności upoważnienia egzaminatora;
- w ostatnim roku okresu ważności uczestniczyć w egzaminatorskim seminarium odświeżającym zorganizowanym przez ULC lub przez ATO;
- jeden z egzaminów praktycznych lub kontroli umiejętności przeprowadzony w ostatnim roku ważności upoważnienia będzie oceniony przez IULC lub SE;
- Nieprzerwanie spełniać aktualne ustalenia standaryzacyjne.

3.10. Wznowienie

W przypadku upływu ważności upoważnienia, przed ponownym wykonywaniem wynikających z niego uprawnień należy:

- uczestniczyć w seminarium odświeżającym;
- wykazać się swoimi kompetencjami przed IULC lub SE przeprowadzając egzamin praktyczny, kontrolę umiejętności lub ocenę kompetencji w roli egzaminatora danej specjalności;
- w zależności od upływu czasu od dnia utraty ważności upoważnienia, ULC może zalecić udział w szkoleniu odświeżającym w ULC lub ATO.

3.11. Administracja (Patrz cz. II pkt 10 i 11)

4. Egzaminator na typ (TRE)

4.1. Uprawnienia wynikające z upoważnienia egzaminatora

- Prowadzić egzaminy praktyczne dla wydania uprawnień na typ śmigłowca z załogą jednoosobową;
- Prowadzić kontrole umiejętności dla przedłużenia lub wznowienia uprawnień na typ śmigłowca;
- Prowadzić kontrole umiejętności dla przedłużenia lub wznowienia uprawnień dla wykonywania lotów wg wskazań przyrządów pod warunkiem, że TRE posiada ważne IR(H) i ukończył dodatkowe szkolenie;
- Prowadzić OPC (jeżeli szkolenie standaryzacyjne dla egzaminatora i OK obejmuje OPC);
- Prowadzić egzaminy praktyczne i kontrole umiejętności w FSTD (jeżeli szkolenie standaryzacyjne dla egzaminatora i OK obejmuje FSTD);
- Przeprowadzić OK dla wydania, przedłużenia lub wznowienia uprawnień TRI(H) lub SFI(H), pod warunkiem że egzaminator przepracował co najmniej 3 lata w charakterze TRE.

4.2. Wymagania wstępne

- Posiadać CPL(H), lub ATPL(H) z uprawnieniami dla załogi jednoosobowej;
- w przypadku wydawania pierwszego upoważnienia TRE, posiadać 50 godzin czasu lotu jako instruktor TRI, FI lub SFI na odpowiednim typie śmigłowca lub urządzeniu FSTD tego typu;
- Posiadać 750 godzin nalogu jako pilot śmigłowców, z czego przynajmniej 500 godzin jako PIC.

4.3. Szkolenie

- Szkolenie jest realizowane przez ULC lub ATO jeżeli otrzymał zgodę ULC;
- Minimalny czas kursu dla CRE jest określony w AMC 1 do FCL.1015 i wynosi trzy dni z uwzględnieniem przeprowadzenia w roli egzaminatora dwóch egzaminów praktycznych lub kontroli umiejętności. Jeżeli uprawnienia egzaminatora o które ubiega się kandydat obejmują przedłużanie lub wznowianie uprawnień do lotów według wskazań przyrządów, szkolenie praktyczne musi obejmować przeprowadzenie minimum czterech kontroli umiejętności do lotów według wskazań przyrządów. Szkolenie powinno trwać:
  - CRE SE – 2 dni;
  - CRE ME – 3 dni;
  - CRE (SE lub ME) z przedłużeniem lub wznowianiem uprawnień IR – 4 dni;
  - Uzupelnienie przedłużenia lub wznowienia uprawnień IR do istniejącego upoważnienia TRE – 2 dni.

Podany w AMC minimalny czas szkolenia uwzględnia czas potrzebny dla jednego kandydata do ukończenia wszystkich elementów szkolenia praktycznego, włączając obserwację egzaminu prowadzonego przez IULC oraz praktyki kandydata w roli egzaminatora. W sytuacji kiedy do kursu przystąpi więcej kandydatów, szkolenie musi być tak zaplanowane, aby każdy z kandydatów miał możliwość zaliczyć praktykę w roli egzaminatora. (Patrz uwagi).

4.4. Przygotowanie do szkolenia

- Przystudiować odpowiednie części EASA Part-FCL, powiązanych z AMC i GM;
- Przystudiować odpowiednie części EASA Part-ARA, powiązanych z AMC i GM;
- Przystudiować odpowiednie części EASA Part-ORA, powiązanych z AMC i GM;
- Przystudiować Podręcznik Egzaminatora EASA;
- Przystudiować Podręcznik Egzaminatora ULC;
- Przystudiować Dokumenty standaryzacyjne.

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

4.5. Program szkolenia

- Szkolenie teoretyczne i praktyczne obejmuje dane uprawnienie, (adekwatnie do uprawnień, o które ubiega się kandydat);
- Znajomość wymagań EASA Part-FCL; szczególnie przepisów Podczęść: A, H, I i K w powiązaniu z AMC i GM oraz Załącznik 9;
- Treść, sposób prowadzenia i kryteria pełnych, niepełnych i częściowych egzaminów praktycznych i kontroli umiejętności dla wydania uprawnień na typ śmigłowca;
- Treść, sposób prowadzenia i kryteria pełnych, niepełnych i częściowych kontroli umiejętności do przedłużania lub wznawiania uprawnień do lotów według wskazań przyrządów w załodze jednoosobowej, pod względem sposobu przeprowadzenia, ocenianych elementów i sposobie ich oceny;
- Ogólne zasady egzaminowania;
- Podstawy przedmiotów: Człowiek – możliwości i ograniczenia, CRM, TEM, adekwatnych do egzaminów praktycznych;
- Podstawy rozwoju w zakresie umiejętności kandydata;
- Sprawozdawczość i dokumentacja;
- Ochrona danych osobowych;
- Odpowiedzialność;
- Ubezpieczenie od następstw i nieszczęśliwych wypadków lotniczych.

Program rozszerzony można znaleźć w Dodatku E.

4.6. Ocena kompetencji egzaminatora

Ocena Kompetencji Egzaminatora może być przeprowadzona przez IULC lub SE specjalnie w tym celu upoważnionego. OK egzaminatora TRE bez uprawnienia IR może być przeprowadzona w formie obserwacji lub z wykorzystaniem „Pozoranta” podczas ST lub PC na statku powietrznym w warunkach VFR. OK egzaminatora TRE gdzie wymagany jest ST lub PC w zakresie uprawnienia IR powinna być przeprowadzona przez dwóch IULC lub SE. Podczas egzaminu połączonego z przedłużeniem lub wznowieniem uprawnienia IR jeden z IULC lub SE odgrywa rolę kandydata, drugi zaś prowadzi OK z tylnego fotela. Ocena końcowa kandydata na egzaminatora składa się z oceny przeprowadzenia odprawy przed lotem, wykonania lotu, przeprowadzenia odprawy po locie, oceny kandydata i wypełnienie dokumentacji egzaminacyjnej.

Odpowiedzialni za szkolenie egzaminatorów są zobowiązani do rekomendowania do OK tylko kandydatów spełniających wymagania. OK należy przeprowadzić w ciągu 6 miesięcy od ukończenia szkolenia. Nie zaliczenie egzaminu będzie skutkowało koniecznością ponownego odbycia szkolenia.

4.7. Rozszerzenie upoważnienia egzaminatora

Jeżeli kandydat ubiega się o przywileje prowadzenia kontroli umiejętności w zakresie OPC, OK dla pierwszego wydania przywilejów TRE odbędzie się jak wyżej, a następnie przeprowadzona zostanie kontrola umiejętności OPC zgodnie z Częścią D Instrukcji operacyjnej operatora. Kandydaci TRE ubiegający się o prawo do prowadzenia OPC będą poproszeni o zademonstrowanie swoich umiejętności jako CRMI. Upoważnienie egzaminatora jest wydawane na konkretny typ śmigłowca. Egzaminatorzy mogą wnioskować o rozszerzenie uprawnień egzaminacyjnych na typy na których w późniejszym okresie otrzymają uprawnienia instruktorskie i spełnią wymagania Part-FCL Podczęść J i K. Dodatkowe szkolenie standaryzacyjne jeżeli jest wymagane. Jeżeli poniższe przywileje egzaminatora, które nie zostały sprawdzone podczas prowadzonej OK dla wydania pierwszego upoważnienia egzaminatora, wnioskodawca musi, i tak:

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

- dla rozszerzenia upoważnienia w zakresie śmigłowców ME:
  - posiadać uprawnienie instruktora typu (TRI);
  - udokumentować nadzorowi posiadanie odpowiedniego doświadczenia instruktorskiego na typie;
  - odbyć szkolenie standaryzacyjne w zakresie prowadzenia egzaminu z procedurami z jednym nie pracującym silnikiem;
  - zaliczyć OK przed IULC lub SE, zawierające części programu ST lub PC z procedurami awaryjnymi (lot z awarią jednego silnika);
  - złożyć wniosek do ULC o rozszerzenie upoważnienia egzaminatora.
- dla rozszerzenia upoważnienia w zakresie statków powietrznych SE (gdy posiada przywileje egzaminatora wyłącznie dla ME):
  - należy posiadać uprawnienie instruktora na śmigłowcach SE;
  - zaliczyć OK przed IULC lub SE;
  - złożyć wniosek do ULC o rozszerzenie upoważnienia egzaminatora.

4.8. Standaryzacja

Egzaminatorzy są zobligowani do spełnienia wymagań standaryzacyjnych dla egzaminatora zawartych w FCL.1025 w powiązaniu z GM oraz AMC. Wymagania te zostaną omówione na seminariach odświeżających dla egzaminatorów oraz udostępniając materiały pomocnicze włącznie z Podręcznikiem dla egzaminatora, dokumentami standaryzacyjnymi. Dla CRE z przywilejem IR ULC organizuje seminaria standaryzacyjne. Egzaminatorzy są informowani o szkoleniu mailowo. ULC zastrzega sobie prawo do prowadzenia nadzoru w dowolnym momencie działalności egzaminatora. A szczególnie w okresie 6 miesięcy po otrzymaniu pierwszego upoważnienia egzaminatora. ULC może przydzielić IULC lub SE do obserwacji prowadzonego przez egzaminatora egzaminu praktycznego lub kontroli umiejętności. Nadzór może dotyczyć obserwacji odprawy przed lotem, podczas lotu oraz odprawy po wykonanym locie. W śmigłowcu z dwoma miejscami siedzącymi, nadzór będzie ograniczony do odpraw przed i po locie.

4.9. Przedłużenie ważności upoważnienia Egzaminatora

Posiadacz upoważnienia egzaminatora musi;

- przeprowadzić 2 egzaminy praktyczne, kontrole umiejętności lub oceny kompetencji w każdym roku ważności upoważnienia egzaminatora;
- w ostatnim roku okresu ważności uczestniczyć w egzaminatorskim seminarium odświeżającym zorganizowanym przez ULC lub przez ATO;
- jeden z egzaminów praktycznych lub kontroli umiejętności przeprowadzony w ostatnim roku ważności upoważnienia będzie oceniony przez IULC lub SE;
- Nieprzerwanie spełniać aktualne ustalenia standaryzacyjne.

4.10. Wznowienie

W przypadku upływu ważności upoważnienia, przed ponownym wykonywaniem wynikających z niego uprawnień należy:

- uczestniczyć w seminarium odświeżającym;
- wykazać się swoimi kompetencjami przed IULC lub SE przeprowadzając egzamin praktyczny; kontrolę umiejętności lub ocenę kompetencji w roli egzaminatora danej specjalności;
- w zależności od upływu czasu od dnia utraty ważności upoważnienia, ULC może zalecić udział w szkoleniu odświeżającym w ULC lub ATO.

4.11. Administracja (Patrz cz. II pkt 10 i 11)

5. Egzaminator instruktora (FIE)

5.1. Uprawnienia wynikające z upoważnienia egzaminatora

- Prowadzić ocenę kompetencji w celu wydania, przedłużenia lub wznowienia uprawnienia:
  - Instruktora pilotażu (FI);
  - Instruktora na klasę (CRI);
  - Instruktora do wykonywania lotów wg wskazań przyrządów (IRI);
  - Instruktora na typ (TRI) na samolotach i śmigłowcach z załogą jednoosobową.
- Prowadzić ocenę kompetencji dla rozszerzenia przywilejów uprawnienia FI o:
  - Uprawnienia instruktora do szkolenia na klasę / typ samolotów wielosilnikowych z załogą jednoosobową;
  - Uprawnienia instruktora do szkolenia na typ śmigłowców wielosilnikowych z załogą jednoosobową;
  - Uprawnienia instruktora do szkolenia do lotów według wskazań przyrządów;
  - Uprawnienia instruktora do szkolenia Instruktorów FI/IRI/TRI/CRI.

5.2. Wymagania wstępne

- Posiadać uprawnienie instruktora, odpowiednie dla danego upoważnienia egzaminatora, o które ubiega się kandydat;
- FIE(A), posiadać 2000 godzin nalogu jako pilot samolotu lub motoszybowca (TMG);
- FIE (H), posiadać 2000 godzin nalogu jako pilot śmigłowca;
- Posiadać minimum 100 nalogu instruktorskiego w szkoleniu kandydatów do uzyskania uprawnienia instruktora pilotażu.

5.3. Szkolenie

- Szkolenie jest realizowane przez ULC lub ATO jeżeli otrzymał zgodę ULC. Minimalny czas szkolenia FIE jest określony w AMC 1 do FCL.1015 i wynosi jeden dzień z uwzględnieniem przeprowadzenia w roli egzaminatora dwóch egzaminów praktycznych lub kontroli umiejętności. Długość kursów odzwierciedlają czas potrzebny dla jednego kandydata do ukończenia wszystkich elementów szkolenia praktycznego, włączając obserwację demonstracji opiekuna oraz praktyki kandydata w roli egzaminatora. W sytuacji kiedy do kursu przystąpi dwóch lub więcej mogą trwać znacząco dłużej.

5.4. Przygotowanie do szkolenia

- Przystudiować odpowiednie części EASA Part-FCL, powiązanych z AMC i GM;
- Przystudiować odpowiednie części EASA Part-ARA, powiązanych z AMC i GM;
- Przystudiować odpowiednie części EASA Part-ORA, powiązanych z AMC i GM;
- Przystudiować Podręcznik Egzaminatora EASA;
- Przystudiować Podręcznik Egzaminatora ULC;
- Przystudiować Dokumenty standaryzacyjne.

5.5. Program szkolenia

- Szkolenie teoretyczne i praktyczne musi obejmować tematy jn, (adekwatnie do uprawnień, o które ubiega się kandydat);
- Znajomość wymagań EASA Part-FCL; szczególnie przepisów Podczęść: A, J i K w powiązaniu z AMC i GM oraz Załącznik 9;

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

- Treść, sposób prowadzenia i kryteria oceny kompetencji dla wydania uprawnienia instruktora (AMC.FCL.935);
- Ogólne zasady egzaminowania;
- Podstawy przedmiotów: Człowiek – możliwości i ograniczenia, CRM, TEM, adekwatnych do egzaminów praktycznych;
- Podstawy rozwoju w zakresie umiejętności kandydata;
- Sprawozdawczość i dokumentacja;
- Ochrona danych osobowych;
- Odpowiedzialność;
- Ubezpieczenie od następstw i nieszczęśliwych wypadków lotniczych.

Program rozszerzony można znaleźć w Dodatku F.

5.6. Ocena kompetencji egzaminatora

- Ocena kompetencji egzaminatora musi zawierać elementy oceny kompetencji instruktora praktycznego zgodnie z AMC FCL.935;
- Ocenę Kompetencji egzaminatora (FIE) przeprowadza IULC lub SE specjalnie w tym celu upoważniony. Powyższą ocenę należy przeprowadzić z wykorzystaniem „Pozoranta”. W wyjątkowych sytuacjach ocenę kompetencji można przeprowadzić w rzeczywistych warunkach z wykorzystaniem statku powietrznego wyposażonym w co najmniej w cztery fotele, kandydat ubiegający się o uprawnienie instruktora zajmuje miejsce instruktora a egzaminator ubiegający się o upoważnienie jako FIE zajmie miejsce pilota studenta. Inspektor ULC lub Senior Egzaminator zajmie miejsce z tyłu lub jump seat.

5.7. Rozszerzenie upoważnienia egzaminatora

- Upoważnienie egzaminatora jest wydane na określone klasy lub typy statków powietrznych oraz uprawnienia egzaminacyjne. Egzaminatorzy mogą wnioskować o rozszerzenie zakresu egzaminowania na klasy bądź typy statków powietrznych na które otrzymają uprawnienia instruktorskie. Rozszerzenie upoważnienia może wymagać dodatkowego szkolenia standaryzacyjnego oraz przeprowadzenia oceny kompetencji.

5.8. Standaryzacja

Egzaminatorzy są zobligowani do utrzymywania wymagań standaryzacyjnych dla egzaminatora zawartych w FCL.1025 w powiązaniu z GM oraz AMC. Wymagania te zostaną omówione na seminariach odświeżających dla egzaminatorów oraz w publikowanych materiałach pomocniczych włącznie z Podręcznikiem dla egzaminatora i dokumentami standaryzacyjnymi. ULC organizuje seminaria standaryzacyjne dla FIE. Egzaminatorzy są informowani o szkoleniu mailowo. ULC zastrzega sobie prawo do prowadzenia nadzoru w dowolnym momencie działalności egzaminatora. A szczególnie w okresie 6 miesięcy po wydaniu pierwszego upoważnienia egzaminatora. ULC może przydzielić IULC lub SE do obserwacji prowadzanego przez egzaminatora egzaminu praktycznego lub kontroli umiejętności. Nadzór może dotyczyć obserwacji prowadzonej odprawy przed lotem, podczas lotu oraz odprawy po wykonanym locie. W statku powietrzym z dwoma miejscami siedzącymi, nadzór będzie ograniczony do odpraw przed i po locie.

5.9. Przedłużenie ważności upoważnienia Egzaminatora

- Posiadacz upoważnienia egzaminatora musi;
- przeprowadzić 2 egzaminy praktyczne, kontrole umiejętności lub oceny kompetencji w każdym roku ważności upoważnienia egzaminatora;

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

- w ostatnim roku okresu ważności uczestniczyć w egzaminatorskim seminarium odświeżającym zorganizowanym przez ULC lub przez ATO
- jeden z egzaminów praktycznych lub kontroli umiejętności przeprowadzony w ostatnim roku ważności upoważnienia będzie oceniony przez IULC lub SE. Jeżeli nie ma możliwości przeprowadzenia OK FIE w trakcie rzeczywście prowadzonego egzaminu lub kontroli umiejętności ww. OK przeprowadzić z wykorzystaniem „Pozoranta”.
- Nieprzerwanie spełniać aktualne ustalenia standaryzacyjne.

5.10. Wznowienie

W przypadku upływu ważności upoważnienia, przed ponownym wykonywaniem wynikających z niego uprawnień należy:

- uczestniczyć w co najmniej jednodniowym seminarium odświeżającym;
- wykazać się swoimi kompetencjami przed IULC lub SE przeprowadzając kontrolę umiejętności lub ocenę kompetencji z wykorzystaniem „Pozoranta”.

5.11. Administracja (Patrz cz. II pkt 10 i 11)

6. Egzaminator lotów wg wskazań przyrządów (IRE)

6.1. Uprawnienia wynikające z upoważnienia egzaminatora

- Prowadzenie egzaminów praktycznych do wydania uprawnień do lotów według wskazań przyrządów (IR);
- Przeprowadzanie egzaminów praktycznych i kontroli umiejętności w symulatorze lotu (FSTD) (jeżeli szkolenie standaryzacyjne i OK egzaminatora obejmuje wykonywanie czynności egzaminacyjnych na FSTD).

6.2. Wymagania wstępne

Upoważnienie egzaminatora samolotowego:

- Posiadać ważne uprawnienie instruktora do lotów według wskazań przyrządów - IRI(A), i nalot:
  - 2000 godzin jako pilot samolotowy, w tym;
  - 450 godzin w lotach według przepisów IFR, w tym 250 godzin nalotu instruktorskiego.

Upoważnienie egzaminatora śmigłowego:

- Posiadać ważne uprawnienie instruktora do lotów według wskazań przyrządów - IRI(H), i nalot:
  - 2000 godzin lotu jako pilot śmigłowy, w tym;
  - 300 godzin w lotach według przepisów IFR, w tym 200 godzin nalotu instruktorskiego.

6.3. Szkolenie

Szkolenie jest realizowane przez ULC lub ATO jeżeli otrzymał zgodę ULC. Minimalny czas szkolenia IRE jest określony w AMC 1 do FCL.1015 i wynosi trzy dni. Szkolenie praktyczne musi obejmować przeprowadzenie minimum 4 egzaminów do lotów według wskazań przyrządów. W przypadku kiedy kandydat na egzaminatora posiada ważne upoważnienie egzaminatora z uprawnieniami do przedłużania bądź wznawiania uprawnień do lotów według wskazań przyrządów minimalna ilość egzaminów w czasie szkolenia może być zmniejszona do 3 egzaminów do lotów według wskazań przyrządów, w których minimum jeden egzamin będzie przeprowadzony według pełnego programu egzaminu do lotów według wskazań przyrządów oraz jeden egzamin niepełny i/lub częściowy. Długość kursów odzwierciedla czas potrzebny dla jednego kandydata do ukończenia wszystkich elementów szkolenia praktycznego, włączając obserwację pokazu instruktora oraz praktyki kandydata w roli egzaminatora. W sytuacji kiedy

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

do kursu przystąpi dwóch lub więcej kandydatów, długość kursu musi się zwiększyć odpowiednio, aby każdy z kandydatów miał możliwość odbycia praktyki w roli egzaminatora.

6.4. Przygotowanie do szkolenia

- Przystudiować odpowiednie części EASA Part-FCL, powiązanych z AMC i GM;
- Przystudiować odpowiednie części EASA Part-ARA, powiązanych z AMC i GM;
- Przystudiować odpowiednie części EASA Part-ORA, powiązanych z AMC i GM;
- Przystudiować Podręcznik Egzaminatora EASA;
- Przystudiować Podręcznik Egzaminatora ULC;
- Przystudiować Dokumenty standaryzacyjne.

6.5. Program szkolenia

- Teoretyczne i praktyczne szkolenie obejmujące następujące uprawnienia (adekwatne do uprawnień, o które ubiega się kandydat);
- Znajomość wymagań EASA Part-FCL; szczególnie przepisów Podczęść: A, G w powiązaniu z AMC i GM oraz Załącznik 7; 8; 9;
- Treść, sposób prowadzenia i kryteria oceny dla egzaminu praktycznego i kontroli umiejętności dla lotu wykonywanego wg wskazań przyrządów, z pełnym, częściowym i niekompletnym egzaminem;
- Ogólne zasady egzaminowania;
- Podstawy przedmiotów: Człowiek – możliwości i ograniczenia, CRM, TEM, adekwatnych do egzaminów praktycznych;
- Podstawy rozwoju w zakresie umiejętności kandydata;
- Sprawozdawczość i dokumentacja;
- Ochrona danych osobowych;
- Odpowiedzialność;
- Ubezpieczenie od następstw i nieszczęśliwych wypadków lotniczych.

Program rozszerzony można znaleźć w Dodatku G.

6.6. Ocena kompetencji egzaminatora

- Prowadzący kursy szkoleniowe dla egzaminatorów są zobowiązani do rekomendowania do oceny kompetencji egzaminatora jedynie kandydatów gotowych i spełniających wymagania standaryzacyjne. OK IRE może być przeprowadzona przez IULC lub SE specjalnie do tego wyznaczonego, z wykorzystaniem „Pozoranta”. Zaleca się by OK była przeprowadzona przez dwóch IULC lub jednego IULC i jednego SE. Jeden z IULC odgrywa rolę „Pozoranta” kandydata na uprawnienie do lotów według wskazań przyrządów, zaś drugi IULC/SE prowadzi obserwację lotu z tylnego miejsca.

Ocena końcowa kandydata na egzaminatora składa się z oceny przeprowadzenia odprawy przed i po lotem(cie) , wykonania lotu, oceny kandydata z uwzględnieniem czynności administracyjnych po egzaminie praktycznym lub kontroli umiejętności.

6.7. Rozszerzenie upoważnienia egzaminatora

- Jeżeli poniższe przywileje egzaminatora nie zostały sprawdzone dla wydania pierwszego upoważnienia egzaminatora, lub nie stanowią części innego upoważnienia egzaminatora. Egzaminator w celu rozszerzenia upoważnienia o uprawnienie na samoloty wielosilnikowe – ME musi:
- posiadać ważne uprawnienie instruktora na klasę samolotów wielosilnikowych ME;

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

- udokumentować posiadanie wymaganego doświadczenia instruktorskiego na typie lub klasie, lub w wyjątkowej sytuacji, na równorzędnym typie;
- zaliczyć szkolenie w zakresie prowadzenia egzaminów z uwzględnieniem procedur w lotach z awarią jednego silnika;
- zaliczyć OK przed IULC lub SE wskazanym przez nadzór, obejmujących odpowiednie części programu egzaminu praktycznego lub kontroli umiejętności z uwzględnieniem sytuacji awaryjnych;
- złożyć wniosek o rozszerzenie upoważnienia egzaminatora.

6.8. Standaryzacja

Egzaminatorzy są zobligowani do utrzymywania wymagań standaryzacyjnych dla egzaminatora zawartych w FCL.1025 w powiązaniu z GM oraz AMC. Wymagania te zostaną omówione na seminariach odświeżających dla egzaminatorów oraz w publikowanych materiałach pomocniczych włącznie z Podręcznikiem dla egzaminatora i dokumentami standaryzacyjnymi. ULC organizuje seminaria standaryzacyjne dla IRE. Egzaminatorzy są informowani o szkoleniu mailowo. ULC zastrzega sobie prawo do prowadzenia nadzoru w dowolnym momencie działalności egzaminatora. A szczególnie w okresie 6 miesięcy po wydaniu pierwszego upoważnienia egzaminatora. ULC może przydzielić IULC lub SE do obserwacji prowadzonego przez egzaminatora egzaminu praktycznego lub kontroli umiejętności. Nadzór może dotyczyć obserwacji prowadzonej odprawy przed lotem, podczas lotu oraz odprawy po wykonanym locie. W statku powietrznym z dwoma miejscami siedzącymi, nadzór będzie ograniczony do odpraw przed i po locie.

6.9. Przedłużenie ważności upoważnienia egzaminatora

Posiadacz upoważnienia egzaminatora musi:

- przeprowadzić 2 egzaminy praktyczne, kontrole umiejętności lub oceny kompetencji w każdym roku ważności upoważnienia egzaminatora;
- w ostatnim roku okresu ważności uczestniczyć w egzaminatorskim seminarium odświeżającym zorganizowanym przez ULC lub przez ATO;
- jeden z egzaminów praktycznych lub kontroli umiejętności przeprowadzony w ostatnim roku ważności upoważnienia będzie oceniony przez IULC lub SE. Jeżeli nie ma możliwości przeprowadzenia OK IRE w trakcie rzeczywście prowadzonego egzaminu lub kontroli umiejętności ww. OK przeprowadzić z wykorzystaniem „Pozoranta”.
- Nieprzerwanie spełniać aktualne ustalenia standaryzacyjne.

6.10. Wznowienie

W przypadku upływu ważności upoważnienia, przed ponownym wykonywaniem wynikających z niego uprawnień należy:

- uczestniczyć w co najmniej jednodniowym seminarium odświeżającym;
- wykazać się swoimi kompetencjami przed IULC lub SE przeprowadzając kontrolę umiejętności lub ocenę kompetencji z wykorzystaniem „Pozoranta”;

6.11. Administracja (Patrz cz. II pkt 10 i 11)

DODATEK A

STANDARYZACJA EGZAMINATORA

Kursy standaryzacyjne dla egzaminatorów muszą zawierać podstawową wiedzę wymaganą od egzaminatorów oraz dodatkowe zagadnienia teoretyczne i praktyczne odpowiednie dla indywidualnych potrzeb upoważnienia lub uprawnienia. Kandydat przystępujący do szkolenia standaryzacyjnego, który posiada ważne inne upoważnienie egzaminatora nie musi powtarzać szkolenia w całym zakresie podstawowej wiedzy egzaminatora. ULC lub ATO może określić potrzeby doszkolenia w formie szkolenia lub nauki własnej kandydata celem odświeżenia wiedzy.

Wstępne szkolenie musi umożliwić egzaminatorowi prawidłowe zrozumienie wiedzy z zakresu przepisów prawnych regulujących licencjonowanie personelu lotniczego (włącznie z prawem krajowym), rolę egzaminatora oraz zasad oceniania kandydatów. Kursy muszą być prowadzone przez ULC lub ATO. Do nauki własnej, ośrodek szkolenia musi wyposażyć kursanta w wystarczające materiały, dokumenty oraz podręczniki. Wstępne szkolenie kandydata na egzaminatora w zakresie teoretycznym, musi być zakończone sprawdzeniem wiedzy z wykorzystaniem testu pisemnego. Ważnym jest, aby kandydat na egzaminatora przed kontynuacją kursu w zakresie specjalistycznym do określonych upoważnień i uprawnień oraz praktycznym, nabył wiedzę z zakresu wymagań wstępnych i zrozumienia przepisów EASA Part-FCL oraz przepisów krajowych.

Podstawowy materiał szkoleniowy powinien się składać z:

1. Podręcznika Egzaminatora ULC;
2. Po otrzymaniu przez kandydata zgody na udział w szkoleniu dla egzaminatorów, kandydat powinien zaopatrzyć się w podręcznik egzaminatora. Wersja elektroniczna możliwa do pobrania ze strony internetowej ULC. Podręcznik zawiera wytyczne i szczegółowo omawia poszczególne kategorie egzaminatora oraz informacje dotyczące administrowania protokołów;
3. Podręcznika Egzaminatora Pilotażu EASA;
4. FEM zawiera praktyczne wytyczne co do kryteriów jakie egzaminator powinien rozważyć (umiejętności techniczne, nie techniczne i proceduralne) podczas dokonywania oceny każdego elementu programu egzaminu praktycznego/kontroli umiejętności FCL;
5. Test samosprawdzający;
6. Prowadzący szkolenie dla egzaminatorów przeprowadzi 'otwarty' pisemny test, w celu sprawdzenia czy kandydat na egzaminatora zdobył wymaganą wiedzę i rozumienie wymagania rozporządzenia Komisji (UE) i przepisów krajowych przed przystąpieniem do elementów praktycznych szkolenia.
7. Dokumenty Standaryzacyjne;
8. Prowadzący szkolenie dla egzaminatorów muszą wskazać które dokumenty standaryzacyjne ULC są właściwe dla danego kursu. Zapewni kopię dokumentów standaryzacyjnych lub linki do właściwych stron internetowych ULC.

Poniższy sylabus szkolenia wstępnego dla egzaminatorów przedstawia minimalną ilość szkolenia standaryzacyjnego egzaminatorów. Może być wykorzystany przez ATO jako wzór programu szkolenia.

- 1 Rozporządzenie Komisji (UE) NR 1178/2011:
  - Podstawy prawne;
  - Zakres;
  - Formy prawne (artykuły, załączniki, dodatki, AMC i GM);
  - Part-FCL Podczęść A do K;
  - Part-FCL Dodatki 1-9;
  - AMC i GM właściwe dla Part-FCL.

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

- 2 Upoważnienie i uprawnienia egzaminatorów
  - Wspólne wymagania;
  - Ograniczenia uprawnień;
  - Wymagania wstępne;
  - Standaryzacja;
  - Ocena Kompetencji Egzaminatora;
  - Ważność, przedłużanie i wznowianie;
  - Przeprowadzanie egzaminów praktycznych, kontroli umiejętności i ocen kompetencji
- 3 ULC przepisy krajowe
  - Mianowanie egzaminatorów;
  - Przeprowadzanie egzaminów praktycznych i kontroli umiejętności innych niż regulowanych przez EASA;
  - Procedury odwołań.
- 4 Podstawowe techniki egzaminowania w oraz uprawnienia egzaminatora (w odniesieniu do następujących dokumentów):
  - Podręcznik egzaminatora;
  - Dokumenty Standaryzacyjne ULC.
- 5 Dokumentacja lotu egzaminacyjnego oraz administrowanie:
  - Licencja członka personelu lotniczego (format, kontrole i wpisywanie uprawnień);
  - Książka pilota (kontrola i zapisy);
  - Badania lotniczo-lekarskie;
  - Sprawdzenie tożsamości kandydata;
  - Weryfikowanie ocen oraz zaświadczeń ukończenia zatwierdzonego szkolenia;
  - Wnioski oraz protokoły;
  - Zapisy egzaminatora oraz upoważnienie;
  - Zgłaszanie popełnionych błędów.
- 6 Cele egzaminów praktycznych, kontroli umiejętności oraz OK.
  - Ocena kompetencji;
  - Poprawianie poziomu szkolenia oraz szkolenia praktycznego;
  - Feedback dla ATO;
  - Poprawa standardów bezpieczeństwa, umiejętności pilotażowych, dyscypliny lotniczej.
- 7 Przygotowania do egzaminów, kontroli i oceny kompetencji
  - Wyznaczenie egzaminatora;
  - Sprawdzenie statku powietrznego;
  - Wykorzystanie lotnisk (rejestrowanych i nierejestrowanych);
  - lądowiska dla śmigłowców;
  - Wyposażenie do planowania i przygotowania lotu;
  - Rezerwacja slotów w ATC, w tym podejść precyzyjnych lub odejść na lotniska zapasowe;
  - Opłaty lotnicze;
  - Opłaty dla egzaminatora.
- 8 Przeprowadzanie egzaminów praktycznych, kontroli umiejętności oraz Oceny kompetencji

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

- Plan egzaminu praktycznego, kontroli umiejętności i oceny kompetencji;
  - Sekcje planu egzaminu oraz zawartość (ćwiczenia);
  - Zadania i manewry obowiązkowe, opcjonalne, uznaniowe;
  - Tolerancje błędów;
  - Różnice pomiędzy egzaminem praktycznym, kontrolą umiejętności oraz przedłużaniem i wznowianiem licencji i uprawnień;
  - Egzamin ustny;
  - Egzamin pisemny.
- 9 Podstawy możliwości i ograniczeń człowieka adekwatnych do kwestii egzaminowania;
- Podejście do egzaminowania;
  - Obiektywność i profesjonalizm;
  - Stwarzanie odpowiedniej atmosfery, unikanie nieodpowiednich komentarzy lub krytyki;
  - Przełożenie oceniania do odprawy po locie.
- 10 Ocena
- Ocena wykonywania wymaganych zadań i manewrów;
  - Technika i płynność wykonywania zadań;
  - Uwzględnienie niekorzystnych warunków zewnętrznych;
  - Kryteria zaliczenia, częściowego zaliczenia, i niezaliczenia egzaminu;
  - Przekazywanie wyniku egzaminu;
  - Przeprowadzanie odprawy, podanie błędów oraz sposób technikę ich unikania,
  - Niezaliczony egzamin praktyczny / kontrola umiejętności – aspekt prawny;
  - Wymagania ponownych egzaminów;
  - Wymagania ponownego szkolenia (rekomendowane i obligatoryjne);
  - Wykonanie raportu z egzaminu i wpisów do licencji / książki pilota;
  - Procedury odwołań od wyniku egzaminu.
- 11 Informacje dodatkowe:
- Zarządzanie ATO;
  - Ochrona danych osobowych;
  - Odpowiedzialność;
  - Ubezpieczenia i odszkodowania od zdarzeń lotniczych.

DODATEK B

PROGRAM KURSU STANDARYZACYJNEGO FE (LAPL) i FE (PPL)

Poniższy sylabus szkolenia wstępnego dla egzaminatorów przedstawia minimalną ilość szkolenia standaryzacyjnego egzaminatorów. Może być wykorzystany przez ATO jako wzór programu szkolenia

- 1 Wprowadzenie i plan szkolenia.
- 2 Powtórzenie kursu podstawowego.
  - Wykazanie znajomości przepisów EASA Part-FCL, Part-ORA, Part-ARA w powiązaniu z AMC i GM dla licencji LAPL i PPL.
- 3 Dokumentacja egzaminu w locie i administracja.
  - Licencja członka załogi lotniczej - sprawdzenie i dokonywanie wpisów;
  - Książka pilota – sprawdzenia i zapis czasu nalogu;
  - Orzeczenie lotniczo-lekarskie;
  - Sprawdzenie zatwierdzonego szkolenia i świadectwa ukończenia szkolenia;
  - Protokół z egzaminu praktycznego/kontroli umiejętności dla LAPL i PPL;
  - Protokoły z egzaminu praktycznego/kontroli umiejętności na klasę i typ oraz dokumentacja egzaminatora;
  - Informacji o niezaliczonym egzaminie;
  - Ubezpieczenie i odpowiedzialność egzaminatora;
  - Ochrona danych osobowych;
  - Odwołania po niezaliczonym egzaminie praktycznym.
- 4 Egzamin praktyczny na LAPL i PPL.
  - Cel egzaminu;
  - Program egzaminu praktycznego i sposób przeprowadzenia;
  - Tolerancja dla egzaminu praktycznego;
  - Standard dla egzaminu praktycznego;
  - Planowanie egzaminu;
  - Profile i wybór trasy;
  - Egzamin ustny.
- 5
  - Szkolenie do uzyskania uprawnienia na klasę i typ (ST / PC).
  - Wymagania dla przedłużenia i wznowienia uprawnienia;
  - Harmonogram egzaminu praktycznego/kontroli umiejętności;
  - Egzamin ustny;
  - Zagadnienia administracyjne dotyczące protokołów, licencji i dziennika lotów.
- 6 Przygotowanie do przeprowadzenia egzaminu praktycznego oraz kontroli umiejętności.
  - Rezerwowanie i przygotowanie egzaminów i kontroli;
  - Zatwierdzanie statku powietrznego;
  - Wykorzystanie lotnisk (certyfikowanych i niecertyfikowanych);
  - lądowiska dla śmigłowców;
  - Wyposażenie do planowania i przygotowania lotu;
  - Opłaty za egzamin;
  - Opóźnienia, zaplanowanie i rezerwowanie ponownych egzaminów.

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

- 7 Prowadzenie egzaminów praktycznych i kontroli umiejętności w zakresie uprawnień krajowych.
- 8 Forma i techniki odprawy prowadzonej przez egzaminatora.
  - Odprawa wstępna (pokaz i ćwiczenie);
  - Planowanie;
  - Odprawa główna (pokaz i ćwiczenie);
  - Korzystanie z modeli;
  - Omówienie.
- 9 Sposób prowadzenia ćwiczenia lotniczego.
  - Zachowanie egzaminatora (odgrywanie roli pasażera, prowadzenie notatek, obserwowanie lotu egzaminacyjnego, interwencja egzaminatora w przebieg lotu, briefing itd.);
  - Symulowanie sytuacji awaryjnych i nietypowych procedur (scenariusz, bezpieczeństwo);
  - Zakończenie egzaminu praktycznego;
  - Powtórzenie manewrów;
  - Częściowe zaliczenie;
  - Niekompletne egzaminy;
  - Egzamin / kontrola na zaawansowanych technicznie statkach powietrznych (np. wyposażonych w SLPC, Glass Cockpit, TIS, TCAS, TAWS, itd.).
- 10 Czynności po locie.
  - Ocena wykonania lotu zgodnie z wymaganiami egzaminu;
  - Identyfikowanie, ocenianie i omówienie CRM i TEM;
  - Przekazanie wyniku;
  - Techniki omawiania, błędy techniczne, błędy nie techniczne, omówienie błędów (pokaz i ćwiczenie);
  - Niezaliczenie egzaminu praktycznego i kontroli umiejętności – na jakie przywileje ma to wpływ;
  - Wymagania dla egzaminu poprawkowego;
  - Ponowne przeszkolenie (zalecane naprzeciw wymaganych);
  - Wypełnienie protokołu egzaminacyjnego i wpisy do licencji/książki pilota.
- 11 Uwagi końcowe i rekomendacja do przyjęcia egzaminu praktycznego – OK.

DODATEK C

PROGRAM KURSU STANDARYZACYJNEGO FE (CPL)

Poniższy sylabus szkolenia wstępnego dla egzaminatorów przedstawia minimalną ilość szkolenia standaryzacyjnego egzaminatorów. Może być wykorzystany przez ATO jako wzór programu szkolenia.

- 1 Wprowadzenie i plan szkolenia.
- 2 Powtórzenie kursu podstawowego.
  - Znajomość przepisów EASA Part-FCL, Part-ORA, Part-ARA w powiązaniu z AMC i GM oraz dodatków właściwych dla CPL, PPL i LAPL;
  - Znajomość przepisów EU-OPS, szczególnie dla załogi jednoosobowej w transporcie zarobkowym.
- 3 Dokumentacja egzaminu w locie i administracja.
  - Licencja członka załogi lotniczej - sprawdzenie i dokonywanie wpisów;
  - Książka pilota – sprawdzania i zapis czasu lotu;
  - Orzeczenie lotniczo-medyczne;
  - Identyfikacja;
  - Ukończenie szkolenia, zaświadczenie ukończenia szkolenia i rekomendacja do egzaminu;
  - Protokół z egzaminu praktycznego dla LAPL, PPL i CPL;
  - Protokół z egzaminu praktycznego/kontroli umiejętności na klasę i typ oraz dokumentacja egzaminatora;
  - Niezaliczony egzamin/kontrola umiejętności;
  - Drugi kolejnych niezaliczony egzamin praktyczny;
  - Ubezpieczenie;
  - Ochrona danych osobowych;
  - Odwołania wyniku egzaminów praktycznego;
  - Dokumentacja samolotu.
- 4 Egzamin praktyczny na LAPL, PPL i CPL.
  - Cel egzaminu;
  - Program egzaminu praktycznego i sposób jego przeprowadzenia;
  - Tolerancja egzaminu praktycznego;
  - Standard egzaminowania;
  - Planowanie egzaminu;
  - Profile i wybór trasy;
  - Egzamin ustny.
- 5 Przebieg egzaminu / kontroli umiejętności na klasę / typ statku powietrznego.
  - Wymagania dla przedłużenia i wznowienia uprawnień;
  - Program egzaminu praktycznego /kontroli umiejętności;
  - Egzamin ustny;
  - Administracja protokół egzaminacyjny, wpis do licencji i książki lotów.
- 6 Przeprowadzenie egzaminów praktycznych i kontroli umiejętności nie będących w gestii EASA.
- 7 Uzgodnienia dotyczące przeprowadzenia egzaminu praktycznego i kontroli umiejętności.
  - Rezerwowanie i organizacja egzaminów praktycznych i kontroli umiejętności;

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

- Sprawdzenie statku powietrznego;
  - Korzystanie z lotnisk (rejestrowanych i nierejestrowanych);
  - Lądowiska dla śmigłowców;
  - Pomieszczenia do planowania i odpraw;
  - Opłaty lotnicze.
- 8 Forma i techniki odprawy prowadzonej przez egzaminatora.
- Odprawa wstępna (pokaz i ćwiczenie);
  - Planowanie;
  - Odprawa podstawowa (pokaz i ćwiczenie);
  - Korzystanie z aide memoire;
  - Omówienie.
- 9 Przeprowadzanie zadań i manewrów (ćwiczenie praktyczne).
- Zachowanie egzaminatora (odgrywanie roli pasażera, prowadzenie notatek, kierowanie scenariuszem egzaminu, obserwowanie lotu, briefing, itd.);
  - Symulowanie sytuacji awaryjnych i anormalnych procedur (scenariusz, bezpieczeństwo);
  - Przerwanie lotu egzaminacyjnego;
  - Powtarzanie zadań i manewrów;
  - Egzaminy częściowe, niepełne i częściowe niepełne;
  - Wykorzystywanie GPS, autopilota i innych stosowanych pomocy;
  - Egzaminy i kontrole na zaawansowanych technicznie statkach powietrznych (np. wyposażonych w SLPC, Glass Cockpit, TIS, TCAS, TAWS, itd.).
- 10 Czynności po locie (szkolenia praktyczne).
- Ocena wykonania lotu zgodnie z wymaganiami egzaminu;
  - Ocena kandydata pod względem CRM i TEM;
  - Przekazywanie wyniku egzaminu;
  - Przeprowadzanie debriefingu, określanie błędów metodycznych i technicznych, sposób ich unikania;
  - Niezaliczone egzaminy praktyczne i kontrole umiejętności – aspekt prawne, procedura odwołań.
- 11 Wymagania statku powietrznego, wykorzystanego do przeprowadzenia egzaminu praktycznego CPL.
- 12 Uwagi końcowe i rekomendacja do przyjęcia egzaminu praktycznego – OK.

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

DODATEK D

PROGRAM KURSU STANDARYZACYJNEGO EGZAMINATORÓW PRAKTYCZNYCH W ZAKRESIE UPRAWNIEŃ NA KLASĘ STATKU POWIETRZNEGO (CRE)

Poniższy sylabus szkolenia wstępnego dla egzaminatorów przedstawia minimalną ilość szkolenia standaryzacyjnego egzaminatorów. Może być wykorzystany przez ATO jako wzór programu szkolenia.

- 1 Wstęp i plan kursu.
- 2 Powtórzenie kursu podstawowego.
  - Znajomość przepisów EASA Part-FCL, Part-ORA, Part-ARA w powiązaniu z AMC i GM, dodatków właściwych dla uprawnień na klasy, typy statków powietrznych i do lotów według wskazań przyrządów;
Dla kandydatów ubiegających się o uprawnienia do przeprowadzania Kontroli Umiejętności u Operatora (OPC):
  - Znajomość przepisów EU-OPS, w powiązaniu z AMC i GM, wraz z Instrukcją Operacyjną operatora, w szczególności Części B i D.
- 3 Dokumentacja i administracja lotu egzaminacyjnego.
  - Licencja członka personelu lotniczego (weryfikacja i dokonywanie wpisów do licencji);
  - Książka pilota – weryfikacja wykonanych zadań i zapisów czasów lotów;
  - Orzeczenie lotniczo-lekarskie;
  - Sprawdzenie tożsamości kandydata;
  - Do wydania uprawnień na klasę, typ statku powietrznego – skompletowanie wymaganych zaświadczeń do egzaminu;
  - Do wznawiania wygasłych licencji – skompletowanie wymaganych zaświadczeń;
  - Protokół z egzaminu praktycznego lub kontroli umiejętności do uprawnień na klasę lub typ statku powietrznego i wpis egzaminatora;
  - Egzamin niezaliczony;
  - Dokumentacja statku powietrznego, obsługa, ubezpieczenie.
- 4 Przygotowanie do przeprowadzenia egzaminu praktycznego oraz kontroli umiejętności.
  - Rezerwowanie i przygotowanie egzaminów i kontroli;
  - Wykorzystanie statku powietrznego (wyposażenie, wpisanie do Rejestru Cywilnych Statków Powietrznych);
  - Wykorzystanie lotnisk (certyfikowanych i niecertyfikowanych);
  - Wyposażenie do planowania i przygotowania lotu;
  - Opłaty lotnicze.
- 5 Zadania egzaminu.
  - Nadanie uprawnień na klasę bądź typ statku powietrznego;
  - Przedłużenie lub wznowienie uprawnień na klasę lub typ statku powietrznego;
  - Przedłużanie uprawnień na podstawie doświadczenia;
  - Przedłużanie uprawnień do lotów według wskazań przyrządów (w przypadku wnioskowania);
  - Połączone egzaminy praktyczne i kontrole umiejętności na klasę lub typ statku powietrznego z uprawnieniami do lotów według wskazań przyrządów;
  - Kredytowanie uprawnień do lotów według wskazań przyrządów - IR.

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

Dla każdego punktu powyżej:

- Program i forma (sekcje i zadania);
  - Profil i wybór trasy;
  - Egzaminowanie ustne.
- 6 Przygotowanie egzaminatora do przeprowadzenia egzaminu (ćwiczenie praktyczne).
- Wstępne przygotowanie;
  - Planowanie kandydatów;
  - Przygotowanie zasadnicze;
  - Powtórzenie.
- 7 Przeprowadzanie zadań i manewrów (ćwiczenie praktyczne).
- Zachowanie egzaminatora (odgrywanie roli pasażera, prowadzenie notatek, kierowanie scenariuszem egzaminu, obserwowanie i interweniowanie w przebieg lotu, briefing, itd.);
  - Symulowanie sytuacji awaryjnych i anormalnych procedur (scenariusz, realizm, bezpieczeństwo);
  - Przerwanie lotu egzaminacyjnego;
  - Powtarzanie zadań i manewrów;
  - Egzaminy częściowe, niepełne i częściowo niepełne;
  - Wykorzystywanie GPS, autopilota i innych stosowanych pomocy;
  - Egzaminy i kontrole na zaawansowanych technicznie statkach powietrznych (np. wyposażonych w SLPC, Glass Cockpit, TIS, TCAS, TAWS, itd.).
- 8 Czynności po locie (szkolenia praktyczne).
- Ocena wykonania lotu zgodnie z wymaganiami egzaminu;
  - Ocena kandydata pod względem CRM i TEM;
  - Przekazywanie wyniku egzaminu;
  - Przeprowadzanie debriefingu, omówienie błędów metodycznych, podanie sposobu unikania błędów;
  - Niezaliczony egzamin praktyczny lub kontrola umiejętności – uwarunkowania prawne, procedura odwołań od wyniku egzaminu;
  - Egzamin powtórkowy;
  - Wymagania ponownego szkolenia (rekomendowane);
  - Wypełnienie protokołu z egzaminu, dokonane wpisów do licencji / książki pilota.
- 9 Przeprowadzanie egzaminów praktycznych i kontroli umiejętności innych niż regulowanych przez EASA.
- 10 Wymagania do przeprowadzania Kontroli Umiejętności u Operatora (egzaminatorzy ubiegający się o uprawnienia OPC).
- EU-OPS;
  - Instrukcja Operacyjna Operatora;
  - Szkolenie dla instruktorów CRM – ocenianie umiejętności pozatechnicznych oraz sposoby debriefingu.
- 11 Przeprowadzanie egzaminów praktycznych i kontroli umiejętności na FNTPII i Symulatorze lotu.
- Zakres egzaminów praktycznych możliwych do wykonania na FNTPII i Symulatorze lotu;
  - Rola egzaminatora;
  - Odzwierciedlanie i utrzymywanie realizmu operacji.
- 12 Uwagi końcowe i rekomendacja do przyjęcia egzaminu praktycznego – OK.

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

DODATEK E

PROGRAM KURSU STANDARYZACYJNEGO EGZAMINATORÓW PRAKTYCZNYCH W ZAKRESIE UPRAWNIENÍ NA TYP STATKU POWIETRZNEGO (TRE)

Poniższy sylabus szkolenia wstępnego dla egzaminatorów przedstawia minimalną ilość szkolenia standaryzacyjnego egzaminatorów. Może być wykorzystany przez ATO jako wzór programu szkolenia

- 1 Wstęp i plan kursu.
- 2 Powtórzenie kursu podstawowego.
  - Znajomość przepisów EASA Part-FCL, Part-ORA, Part-ARA w powiązaniu z AMC, dodatków właściwych dla uprawnień na typ śmigłowca oraz do lotów według wskazań przyrządów (w przypadku ubiegania się o te uprawnienia);
  - Dla kandydatów ubiegających się o uprawnienia do przeprowadzania Kontroli Umiejętności u Operatora (OPC);
  - Znajomość przepisów przepisów EU-OPS, w powiązaniu z AMC, GM wraz z Instrukcjami Operacyjnymi Operatorów, w szczególności Część D.
- 3 Dokumentacja i administracja lotu egzaminacyjnego.
  - Licencja członka personelu lotniczego (weryfikacja i dokonywanie wpisów do licencji);
  - Książka pilota – weryfikacja wykonanych zadań i zapisów czasów lotów;
  - Orzeczenie lotniczo-lekarskie;
  - Tożsamość;
  - dla wydania uprawnień TR – skompletowanie wymaganych zaświadczeń przed egzaminem;
  - dla wznowienia wygasłych licencji – skompletowanie wymaganych zaświadczeń;
  - Protokół z egzaminu praktycznego lub kontroli umiejętności na TR oraz wpisy egzaminatora;
  - Niezaliczony egzamin;
  - Dokumentacja statku powietrznego, obsługa, ubezpieczenie.
- 4 Przygotowanie do przeprowadzenia egzaminu praktycznego lub kontroli umiejętności.
  - Planowanie i przygotowanie egzaminu i kontroli;
  - Sprawdzenie śmigłowca (wyposażenie, dokumentacja, obsługa, ubezpieczenie, dopuszczenie do lotów);
  - Wykorzystanie lotnisk (rejestrowanych i nierejestrowanych) oraz terenów przygodnych;
  - Metody planowania i przygotowania lotu;
  - Opłaty lotnicze.
- 5 Cel egzaminu.
  - Nadanie uprawnień na typ śmigłowca;
  - Przedłużenie lub wznowienie uprawnień na typ śmigłowca;
  - Przedłużenie lub wznowienie uprawnień do lotów według wskazań przyrządów;
  - Uprawnienia na typ śmigłowca (tylko VFR);
  - Uprawnienia do lotów według wskazań przyrządów (tylko) (Sekcja 5 Programu kontroli umiejętności);
  - Połączone egzaminy praktyczne i kontrole umiejętności na typ śmigłowca z uprawnieniami do lotów według wskazań przyrządów;
  - Kredytowanie sekcji programu kontroli umiejętności.
  - Dla każdego punktu powyżej:

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

- Plan i forma (sekcje i zadania);
  - Profil i wybór trasy;
  - Egzaminowanie ustne.
- 6 Przygotowanie egzaminatora do przeprowadzenia egzaminu (ćwiczenie praktyczne).
- Wstępne przygotowanie;
  - Planowanie kandydatów;
  - Przygotowanie główny;
  - Powtórzenie.
- 7 Przeprowadzanie zadania i manewrów (ćwiczenie praktyczne).
- Zachowanie egzaminatora (odgrywanie roli pasażera, prowadzenie notatek, kierowanie scenariuszem egzaminu, obserwowanie lotu, briefing, itd.);
  - Symulowanie sytuacji awaryjnych i anormalnych procedur (scenariusz, bezpieczeństwo);
  - Przerwanie lotu egzaminacyjnego;
  - Egzaminy częściowe, niepełne i częściowe niepełne;
  - Wykorzystywanie GPS, autopilota i innych pomocy nawigacyjnych;
  - Egzaminy i kontrole na zaawansowanych technicznie śmigłowcach (np. wyposażonych w SLPC, zintegrowaną awionikę, Glass Cockpit, TIS, TCAS, TAWS, itd.).
- 8 Czynności po locie (szkolenia praktyczne)
- Ocena wykonania lotu zgodnie z wymaganiami egzaminu;
  - Przeprowadzanie debriefingu, określanie błędów metodycznych, technicznych, sposoby ich unika (demonstracja i ćwiczenia praktyczne);
  - Błędy w przeprowadzeniu egzaminu praktycznego i kontroli umiejętności – aspekt prawny, procedura odwołań;
  - Wymagania ponownych egzaminów;
  - Ponowne szkolenia (rekomendowane i obligatoryjne);
  - Wypełnienie protokołu egzaminacyjnego i wpis do licencji / książki pilota.
- 9 Przeprowadzanie egzaminów praktycznych i kontroli umiejętności innych niż regulowanych przez EASA.
- 10 Wymagania do przeprowadzania Kontroli Umiejętności u Operatora (egzaminatorzy ubiegający się o upoważnienie w zakresie OPC).
- EU-OPS;
  - Instrukcja Operacyjna Operatora;
  - Szkolenie dla instruktorów CRM – ocena umiejętności metodycznych oraz techniczne metody de briefing.
- 11 Przeprowadzanie egzaminów praktycznych i kontroli umiejętności na FNTPII i Symulatorze lotu.
- Zakres egzaminów praktycznych możliwych do wykonania na FNPTII i Symulatorze lotu;
  - Rola egzaminatora;
  - Odzwierciedlanie i utrzymywanie realnych warunków lotu operacyjnego.
- 12 Uwagi końcowe i rekomendacja do przyjęcia egzaminu praktycznego – OK.

DODATEK F

PROGRAM KURSU STANDARYZACYJNEGO EGZAMINATORÓW FIE

Poniższy sylabus szkolenia wstępnego dla egzaminatorów przedstawia minimalną ilość szkolenia standaryzacyjnego egzaminatorów. Może być wykorzystany przez ATO jako wzór programu szkolenia.

- 1 Wstęp i plan kursu.
- 2 Powtórzenie kursu podstawowego.
  - Znajomość przepisów EASA Part-FCL, Part-ORA, Part-ARA w powiązaniu z AMC i GM i dodatków właściwych dla uprawnień instruktorskich.
- 3 Dokumentacja i administracja lotu egzaminacyjnego.
  - Licencja członka personelu lotniczego (weryfikacja i dokonywanie wpisów do licencji);
  - Książka pilota – weryfikacja wykonanych zadań i zapisów czasów lotów;
  - Orzeczenie lotniczo-lekarskie;
  - Legitymowanie;
  - skompletowanie wymaganych certyfikatów i zaświadczeń ukończenia zatwierzonego szkolenia;
  - Protokół egzaminacyjny na uprawnienie instruktora i wpisy egzaminatora;
  - Niezaliczony egzamin;
  - Dokumentacja statku powietrznego, obsługa, ubezpieczenie.
- 4 Przygotowanie do przeprowadzenia OK instruktora celem nadania, przedłużania, wznowiania oraz rozszerzania uprawnień instruktorskich.
  - Planowanie i przygotowanie egzaminów i kontroli;
  - Wykorzystanie statku powietrznego (wyposażenie, dokumentacja, obsługa, ubezpieczenie, dopuszczenie);
  - Wykorzystanie lotnisk (certyfikowanych i niecertyfikowanych);
  - lądowiska dla śmigłowców;
  - Metody planowania i przygotowania lotu;
  - Opłaty lotnicze.
- 5 Cel egzaminu.
  - Nadanie uprawnienia instruktora;
  - Nadanie uprawnienia instruktora na klasę / typ statku powietrznego, instruktora do lotów według wskazań przyrządów;
  - Przedłużenie lub wznowienie uprawnień do lotów według wskazań przyrządów.
  - Dla każdego punktu powyżej:
    - Program i forma (sekcje i zadania);
    - Parametry lotu (wybór właściwych ćwiczeń do wykonania oraz ich kolejność);
    - Przygotowanie naziemne oraz egzamin ustny z wiedzy teoretycznej.
- 6 Wymagania dla FI / CRI / TRI i IRI.
  - Dyskusja i standaryzacja ćwiczeń praktycznych do wydania licencji oraz uprawnień na klasę, typ statku powietrznego oraz do lotów według wskazań przyrządów:
    - Treść i struktura programu szkolenia;
    - Treść i opracowanie standardowych planów szkolenia;
    - Przykłady przygotowań do lotu (dobre i złe przykłady);

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

- Zmiany akceptowane (np. zmiana sekwencji ćwiczeń).
- 7 Treści i przeprowadzanie przygotowania do lotu oraz ustnego egzaminu z wiedzy teoretycznej.
- Zagadnienia poszczególnych przedmiotów;
  - Oczekiwany zakres i szczegółowość wiedzy teoretycznej;
  - Techniki zadawania pytań i udzielania odpowiedzi.
- 8 Forma i techniki przygotowania się do egzaminatora
- Wstępne przygotowanie do lotu egzaminacyjnego;
  - Przygotowanie bezpośrednio przed lotem;
  - Priorytetowe i drugorzędne ćwiczenia praktyczne;
  - Odprawa po locie;
  - Długie przygotowanie się do lotu;
  - Egzaminy ustne wiedzy teoretycznej;
  - Ostateczna odprawa po locie egzaminacyjnym.
- 9 Kryteria oceniania:
- Kompetencje instruktora;
  - Zakres i szczegółowość wiedzy;
  - Umiejętność przekazywania wiedzy podczas ćwiczeń na ziemi i w powietrzu;
  - Predyspozycje do latania.
- Wyniki
- Zaliczone, częściowo zaliczone, niezaliczone;
  - Wymagania do ponownego egzaminu;
  - Ponowne szkolenie.
- 10 Dokumentacja i administrowanie lotu egzaminacyjnego:
- Protokół z egzaminu praktycznego na uprawnienie instruktora;
  - Wpisy do licencji i książki pilota;
  - Ochrona danych osobowych;
  - Odwołanie od wyniku egzaminu.
- 11 Przeprowadzanie egzaminów praktycznych i kontroli umiejętności innych niż regulowanych przez EASA.
- 12 Uwagi końcowe i rekomendacja do przyjęcia egzaminu praktycznego – OK.

DODATEK G

**PROGRAM KURSU STANDARYZACYJNEGO EGZAMINATORÓW
PRAKTYCZNYCH IRE**

Poniższy sylabus szkolenia wstępnego dla egzaminatorów przedstawia minimalną ilość szkolenia standaryzacyjnego egzaminatorów. Może być wykorzystany przez ATO jako wzór programu szkolenia

- 1 Wstęp i plan kursu.
- 2 Powtórzenie kursu podstawowego.
  - Znajomość przepisów związanych z wykonywaniem lotów według wskazań przyrządów:
    - EASA Part-FCL, w powiązaniu z AMC I GM oraz Dodatków 7, 8 i 9;
    - Załącznik 1 do Konwencji Chicagowskiej w odniesieniu do lotów według wskazań przyrządów;
    - Konwersje uprawnień do lotów według wskazań przyrządów z licencji nie wydanych przez EASA;
    - Procedury IFR (PANS-OPS, EU-OPS, itd.);
    - AIP oraz materiały Jeppesen / Navtech.
- 3 Dokumentacja i administracja lotu egzaminacyjnego.
  - Licencja członka personelu lotniczego (weryfikacja i dokonywanie wpisów do licencji);
  - Książka pilota – weryfikacja wykonanych zadań i zapisów czasów lotów;
  - Orzeczenie lotniczo-lekarskie;
  - Legitymowanie;
  - dla wydania uprawnień na klasę, typ statku powietrznego – skompletowanie wymaganych certyfikatów i zaświadczeń na egzamin;
  - dla wznawiania wygasłych licencji – skompletowanie wymaganych certyfikatów i zaświadczeń
  - Protokół z egzaminu praktycznego lub kontroli umiejętności do uprawnień na klasę lub typ statku powietrznego oraz wpisy egzaminatora;
  - Niezaliczony egzamin;
  - Dokumentacja statku powietrznego, obsługa, ubezpieczenie.
- 4 Przygotowanie do przeprowadzenia egzaminu praktycznego oraz kontroli umiejętności.
  - Planowanie i przygotowanie egzaminu lub kontroli;
  - Wykorzystanie statku powietrznego (wyposażenie, dokumentacja, obsługa, techniczna, ubezpieczenie, dopuszczenie do lotów);
  - Wykorzystanie lotnisk (certyfikowanych i niecertyfikowanych);
  - Pomieszczenia do planowania i przygotowania lotu;
  - Opłaty lotnicze.
- 5 Cel egzaminu:
  - Nadanie uprawnienia do lotów według wskazań przyrządów;
  - Przedłużenie lub wznowienie uprawnienia do lotów według wskazań przyrządów;
  - Uprawnienia do nadawania uprawnień do lotów według wskazań przyrządów (tylko), lub:
    - Połączone egzaminy praktyczne i kontrole umiejętności na klasę lub typ statku powietrznego z uprawnieniami do lotów według wskazań przyrządów;
  - Kredytowanie uprawnień do lotów według wskazań przyrządów - IR.

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

Dla każdego punktu powyżej:

- Program i forma (sekcje i zadania);
  - Profil oraz wybór trasy;
  - Egzamin ustny.
- 6 Forma i techniki odprawy prowadzonej przez egzaminatora (ćwiczenie praktyczne)
- Wstępne przygotowanie;
  - Planowanie wykonane przez kandydata;
  - Przygotowanie główne;
  - Powtórzenie.
- 7 Sposób prowadzenia ćwiczenia lotniczego (ćwiczenie praktyczne).
- Zachowanie egzaminatora (odgrywanie roli pasażera, prowadzenie notatek, kierowanie scenariuszem egzaminu, obserwowanie w przebiegu lotu, briefing, itd.);
  - Symulowanie sytuacji awaryjnych i anormalnych procedur (scenariusz, bezpieczeństwo);
  - Przerwanie lotu egzaminacyjnego;
  - Powtarzanie zadań i manewrów;
  - Egzaminy częściowe, niepełne i częściowe niepełne;
  - Wykorzystywanie GPS, autopilota i innych pomocy nawigacyjnych;
  - Egzaminy i kontrole na zaawansowanych technicznie statkach powietrznych (wyposażonych w SLPC, Glass Cockpit, TIS, TCAS, TAWS, itd.).
- 8 Czynności po locie (szkolenia praktyczne).
- Ocena wykonania lotu zgodnie z wymaganiami egzaminu;
  - Ocena i debriefing kandydata pod względem CRM i TEM;
  - Przekazywanie wyniku egzaminu;
  - Przeprowadzanie debriefingu, określanie błędów technicznych, metodycznych, sposoby ich unikania;
  - Niepełny egzamin praktyczny lub kontrola umiejętności – aspekt prawny, procedury odwołań;
  - Wymagania ponownych egzaminów;
  - Wymagania ponownego szkolenia (rekomendowane i obligatoryjne);
  - Protokół z egzaminu i wpis do licencji / książki pilota.
- 9 Przeprowadzanie egzaminów praktycznych i kontroli umiejętności na FNPTII i Symulatorze lotu.
- Zakres egzaminów praktycznych możliwych do wykonania na FNPTII i Symulatorze lotu;
  - Rola egzaminatora;
  - Odzwierciedlanie i utrzymywanie realnych warunków lotu operacyjnego.
- 10 Przeprowadzanie egzaminów praktycznych i kontroli umiejętności innych niż regulowanych przez EASA.
- 11 Uwagi końcowe i rekomendacja do przyjęcia egzaminu praktycznego – OK.

DODATEK H

**WSKAZÓWKI DLA PROWADZĄCYCH KURSY STANDARYZACYJNE
EGZAMINATORÓW ORAZ SEMINARIA ODŚWIEŻAJĄCE DLA EGZAMINATORÓW**

1. WIADOMOŚCI OGÓLNE

- 1.1. Przepisy EASA Part-FCL Podczęść K stanowią, że egzaminatorzy muszą spełnić wymagania standaryzacyjne dla egzaminatorów opracowane lub zatwierdzone przez krajową władzę lotniczą (tzn. przez ULC). Wieleletnie doświadczenie wykazuje, że praktyczna umiejętność prowadzenia egzaminów teoretycznych i praktycznych jest elementem podstawowym, aby egzaminator był kompetentny w swojej roli. Można to osiągnąć poprzez odpowiednio ukierunkowane i zatwierdzone szkolenia i kursy standaryzacyjne. Po ukończeniu szkolenia kandydat na egzaminatora jest zmuszony do zaliczenia oceny kompetencji egzaminatora, co jest podstawą do wydania upoważnienia egzaminatora. Egzaminator, w celu przedłużenia upoważnienia egzaminatora, jest zobligowany do przeprowadzenia przynajmniej dwóch egzaminów praktycznych, kontroli umiejętności lub oceny kompetencji w każdym roku trwania okresu ważności upoważnienia oraz uczestniczyć w seminarium odświeżającym dla egzaminatorów. Ten załącznik do Dokumentu Standaryzacyjnego zawiera wytyczne do zatwierdzenia programów kursu standaryzacyjnego egzaminatorów oraz seminariów odświeżających.
- 1.2. Wszelkie porady dotyczące kursów standaryzacyjnych dla egzaminatorów można uzyskać:
Departament Personelu Lotniczego
Lotnicza Komisja Egzaminacyjna
ul. M. Flisa 2
02-247 Warszawa
Tel. 22 520 73 32
lke@ulc.gov.pl

2. ZATWIERDZENIE KURSÓW I SEMINARIÓW

- 2.1. Kursy standaryzacyjne oraz seminaria odświeżające dla egzaminatorów muszą być zatwierdzone przez ULC. Aby uzyskać zatwierdzenie do prowadzenia szkolenia lub seminarium ATO musi przekonać ULC, że posiada odpowiednio wykwalifikowany personel, sale metodyczne oraz, że jest w stanie przeprowadzić efektywne i zgodne z wymaganiami Part-FCL szkolenie lub seminarium. Dla pierwszego wydania zatwierdzenia, lub dla jego przedłużenia, dostawca szkolenia lub seminarium musi przeprowadzić praktyczny pokaz pełnego szkolenia lub jego części przed IULC.

3. OŚRODKI PROWADZĄCE KURSY I SEMINARIA

- 3.1 Każda zatwierdzona organizacja szkolenia (ATO) może złożyć wniosek o zatwierdzenie prowadzenia szkolenia dla egzaminatorów i kursów standaryzacyjnych oraz seminariów odświeżających.

4. PERSONEL

- 4.1 Kurs standaryzacyjny dla egzaminatora.
- 4.1.1 Kursy standaryzacyjne dla egzaminatorów muszą być prowadzone pod nadzorem Senior Egzaminatora (SE) wskazanego przez ATO władzy lotniczej. SE jest odpowiedzialny za prowadzenie szkolenia zgodnie z zatwierdzonym programem szkolenia. Każda inna osoba zatrudniona jako wykładowca szkolenia musi posiadać ważne upoważnienie (FE, CRE, TRE, FIE lub IRE), posiadać co najmniej trzyletnie doświadczenie w roli egzaminatora. Wszyscy wykładowcy muszą udokumentować przeprowadzenie minimum dwóch egzaminów praktycznych, kontroli umiejętności, bądź ocen kompetencji w okresie ostatnich 12 miesięcy.

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

- 4.1.2 Wykładowcy muszą posiadać umiejętność skutecznej prezentacji 'odgrywania roli', podczas której symulowane są różne sytuacje, z którymi może zetknąć się szkolący egzaminator po uzyskaniu upoważnienia. Wykładowcy muszą dogłębnie znać wymagania dotyczące egzaminu praktycznego i kontroli umiejętności, programy szkolenia, tolerancje egzaminacyjne, kryteria oceny i procedury administracyjne. Ponadto, wykładowcy muszą doskonale rozumieć zasady oceniania umiejętności, CRM, TEM i skutecznego korzystania z ułatwień w prowadzeniu omówienia egzaminu.
- 4.1.3 W przypadku prowadzenia szkolenia i kursów standaryzacyjnych dla egzaminatorów z wykorzystaniem statku powietrznego wykładowcy muszą posiadać kwalifikacje do pełnienia roli pilota dowódcy (PIC) i uprawnienia instruktorskie dla danej klasy lub typu statku powietrznego używanego podczas kursu. W przypadku prowadzenia szkolenia egzaminatora i kursów standaryzacyjnych w symulatorze lotów (FS) lub urządzeniu do szkolenia z procedur nawigacyjnych (FNPT) wykładowca musi posiadać kwalifikacje do pełnienia roli pilota dowódcy (PIC) i przywileje instruktorskie dla danej klasy lub typu statku powietrznego reprezentowanego przez FS lub FNPT. W wyjątkowych sytuacjach i po otrzymaniu wcześniejszej zgody ULC, wykładowcy mogą uzyskać upoważnienie do prowadzenia szkolenia egzaminatora w FS lub FNPT na typ, na którym nie posiadają uprawnień, pod warunkiem, że posiadają uprawnienie na typ o podobnych parametrach technicznych, złożoności i osiągach.
- 4.2 Odświeżające seminaria dla egzaminatora.
- 4.2.1 Odświeżające seminarium dla egzaminatorów muszą być prowadzone pod nadzorem SE wskazanego władzy lotniczej przez ATO. Mianowany egzaminator musi być obecny w czasie całego seminarium, aby udzielać odpowiedzi lub wyjaśniać pojawiające się problemy.
- 4.2.2 Jeżeli seminarium przeznaczone jest dla znacznie większej liczby kandydatów, należy rozważyć zatrudnienie personelu administracyjnego, aby zapewnić prawidłowy przebieg seminarium i opiekę nad szkolącymi.

5. POMIESZCZENIA

- 5.1 Dostawca szkolenia musi zapewnić następujące pomieszczenia:

Pomieszczenia i wyposażenie:

- Sala metodyczna;
- Statek powietrzny i/lub symulatorowe urządzenia lotu;
- Podręczniki i materiały szkoleniowe;
- Dostęp do dokumentów prawnych.

- 5.2 Pomieszczenia powinny być wyposażone w sprzęt audio wizualny dla rejestracji odpraw i omówień, z możliwością ich odtworzenia co pozwoli praktykantom przeanalizować swoje umiejętności i ułatwi im naukę. Inne pomoce naukowe takie jak tablica lub projektor i komputer muszą się znajdować na wyposażeniu ATO. Dla przeprowadzenia ćwiczeń praktycznych pozwalających na wyrobienie u szkolonych egzaminatorów umiejętności obserwacyjnych i analitycznych należy korzystać z odpowiednio wyposażonego statku powietrznego i/lub urządzenia do szkolenia lotniczego symulujące lot (FSTD zakwalifikowany zgodnie z JAR-FSTD-A). Urządzenia symulatorowe nie muszą być pełnymi symulatorami, ale muszą mieć dokładność pozwalającą wykładowcy na prezentację typowych błędów pilotażu, technicznych, metodycznych i proceduralnych w sposób realistyczny. Minimalnym akceptowalnym FTD jest urządzenie do szkolenia z procedur nawigacyjnych (FNPT II). Kandydat na egzaminator podczas szkolenia musi mieć stały dostęp do dokumentów zawierających wymagania, wytyczne i dokumentację lotu.

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

6. PROGRAM SZKOLENIA

- 6.1 Dostawca szkolenia musi opracować program szkolenia. Program musi zawierać następujące szczegóły:
- Cel szkolenia;
  - Cel i treść konkretnych modułów szkoleniowych;
  - Czas trwania modułów szkoleniowych;
  - Materiały i pomoce szkoleniowe wykorzystywane w trakcie kursu;
  - Cel, forma i przedmiot zaliczeń częściowych i egzaminów wiedzy teoretycznej.
- 6.2 Dla seminariów odświeżających dostawca szkolenia opublikuje jego program z podaniem obszarów tematycznych, które będą omówione w odniesieniu do AMC 1 FCL.1010 i AMC 1 FCL.1025.

7. PODRĘCZNIK SZKOLENIA DLA WYKŁADOWCY

- 7.1 Dostawca szkolenia musi opracować podręcznik szkolenia dla wykładowców. Podręcznik musi zawierać:
- Cel szkolenia;
  - Cel i treść konkretnych modułów szkoleniowych;
  - Plany lekcji z punktami, które należy omówić w każdym module;
  - Wymagania co do wiedzy, włącznie z materiałem źródłowym;
  - Scenariusze ćwiczeń;
  - Pytania i odpowiedzi dla egzaminu z wiedzy teoretycznej;
  - Profile lotów, które mają być zastosowane na statku powietrznym lub FSTD;
  - Listę kontrolną dla statku powietrznego;
  - Czas trwania szkolenia;
  - Uzgodnienia dotyczące szkolenia, nadzoru, aktualności i szkolenia odświeżającego dla wykładowców.
- 7.2 Sylabus szkolenia i podręcznik szkolenia dla wykładowcy będą dokumentami kontrolowanymi. Dla celów zatwierdzenia. O każdej zmianie do któregośkolwiek dokumentu należy pisemnie powiadomić ULC.

8. PIERWSZE WYDANIE ZATWIERDZANIA

- 8.1 Kandydaci ubiegający się o zgodę na prowadzenia kursów standaryzacyjnych i seminariów odświeżających dla egzaminatorów muszą złożyć wniosek, który jest dostępny na stronie internetowej ULC. Do wniosku należy dołączyć dowód dokonania wpłaty, zgodnie z Załącznikiem 6 ustawy Prawo Lotnicze.
- 8.2 Do wniosku należy dołączyć:
- Sylabus szkolenia lub proponowaną zawartość seminarium odświeżającego, co będzie miało zastosowanie;
  - Podręcznik szkolenia dla wykładowcy;
  - Listę wykładowców, włącznie ze szczegółami posiadanych kwalifikacji i doświadczenia;
  - Szczegółowy opis pomieszczeń, które będą wykorzystane do przeprowadzenia szkolenia lub seminarium.
- 8.3 Po otrzymaniu wniosku Inspektor ULC (LPL-2) lub SE (LKE) zostanie wyznaczony jako inspektor odpowiedzialny za zatwierdzenia szkolenia lub seminarium. Inspektor przeanalizuje wniosek pod kątem zgodności z wymaganiami Part-FCL i Dokumentem Standardów. Inspektor może zażądać wprowadzenia zmian przez dostawcę szkolenia lub seminarium, jeżeli uzna, że wniosek nie spełnia wymagań.

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

- 8.4 Gdy inspektor stwierdzi, że wniosek spełnia podstawowe wymagania, ULC zatwierdzi dostawcę szkolenia lub seminarium do prowadzenia kursów standaryzacyjnych dla egzaminatorów lub seminariów odświeżających. Dla pierwszego zatwierdzenia lub ponownego zatwierdzenia, inspektor przeprowadzi obserwację całości lub części pierwszego szkolenia lub seminarium prowadzonego przez dostawcę, jak niżej:

FE LAPL lub FE PPL	jeden dzień
FE CPL	dwa dni
CRE (tylko VFR)	jeden dzień
CRE (z prawem przedłużenia IR)	dwa dni
TRE (tylko VFR)	jeden dzień
TRE (z prawem przedłużenia IR)	dwa dni
FIE	dwa dni
IRE	dwa dni

Seminarium odświeżające dla egzaminatora jeden dzień

- 8.5 Pierwsze zatwierdzenie będzie ważne trzy lata pod warunkiem utrzymania zgodności z wymaganiami prawnymi i standardami szkolenia. Jeżeli ULC będzie miał podstawy do uznania, że standardy szkolenia lub seminarium uległy pogorszeniu lub wymagania nie są spełniane, zastrzega sobie prawo do przeprowadzenia dodatkowej obserwacji w okresie ważności zatwierdzenia.

9. PRZEDŁUŻENIE ZATWIERDZENIA

- 9.1 Dostawcy szkolenia lub seminariów muszą złożyć wniosek o przedłużenie swoich zatwierdzeń co najmniej z trzymiesięcznym wyprzedzeniem przed upływem daty ważności. Do wniosku należy dołączyć dowód dokonania odpowiedniej opłaty. Wyznaczony Inspektor dokona jednodniowej obserwacji szkolenia lub seminarium odświeżającego celem sprawdzenia wymagań Part-FCL.
- 9.2 Przedłużone zatwierdzenie ważne będzie przez kolejne trzy lata od daty upływu ważności pierwszego zatwierdzenia szkolenia lub seminarium odświeżającego, lub od daty przeprowadzonej przez inspektora obserwacji. Wnioski o przedłużenie zatwierdzenia nie będą przyjmowane wcześniej niż sześć miesięcy przed upływem daty ich ważności.
- 9.3 Aby mieć prawo do ubiegania się o przedłużenie zatwierdzenia dostawca szkolenia lub seminarium musi w ciągu każdego roku ważności zatwierdzenia przeprowadzić przynajmniej jedno szkolenie lub seminarium.

10. ZMIANA ZATWIERDZENIA

- 10.1 W celu rozszerzenia lub zmiany szkolenia o/na dodatkowe kategorie należy złożyć wniosek, wraz z potwierdzeniem dokonania odpowiedniej opłaty lotniczej. Wnioski o zmianę zatwierdzenia poddane będą temu samemu procesowi jak wniosek o pierwsze zatwierdzenia szkolenia, z wyjątkiem obserwacji szkolenia, która może być skrócona do podanych wymagań w paragrafie 8.4.

11. ZAWIESZENIE LUB COFNIĘCIE ZATWIERDZENIA

- 11.1 Jakość szkolenia standaryzacyjnego dla egzaminatorów zostanie zmierzona poziomem kwalifikacji zaprezentowanym przez kandydatów na egzaminatorów podczas ich oceny kompetencji. ULC określi działania naprawcze jeżeli okaże się, że kandydaci na egzaminatorów nie uzyskują wymaganego standardu aby zaliczyć OK. Jeżeli działania naprawcze nie są skuteczne lub wystarczające, ULC zawiesi zatwierdzenie szkolenia.
- 11.2 Jakość szkolenia odświeżającego będzie mierzona w oparciu o informacje uzyskane od egzaminatorów uczestniczących w seminarium. Jeżeli okaże się, że większość egzaminatorów uczestniczących w

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

seminarium nie jest zadowolona z treści i/lub standardu seminarium, ULC określi działania naprawcze, jak wyżej.

- 11.3 Po zawieszeniu zatwierdzenia szkolenia lub seminarium, dostawca szkolenia lub seminarium będzie musiał przedstawić, w sposób zadawalający ULC, że podjęto odpowiednie działania dla zidentyfikowanych braków. Wymagać to będzie dodatkowej obserwacji przez inspektora. Jeżeli inspektor uzna działania naprawcze za skuteczne, zawieszenie zostanie cofnięte. Utrzymany zostanie pierwotny termin daty ważności zatwierdzenia szkolenia lub seminarium.
- 11.4 Jeżeli dostawca szkolenia nie jest w stanie zapewnić utrzymania odpowiednich standardów po zawieszeniu, zatwierdzenie zostanie cofnięte. Jeżeli, po cofnięciu zatwierdzenia, dostawca szkolenia lub seminarium będzie nadal chciał świadczyć usługi z zakresu szkolenia lub kursów standaryzacyjnych dla egzaminatorów lub prowadzenia seminariów odświeżających, musi on złożyć nowy wniosek zgodnie z paragrafem 8 powyżej.

12. SYSTEM JAKOŚCI

- 12.1 W celu zapewnienia prowadzenia szkoleń na wysokim poziomie zgodnych z wymaganiami prawnymi, efektywnego szkolenia standaryzacyjnego i seminarium odświeżającego dla egzaminatorów dostawca szkolenia musi wprowadzić system Jakości, który pozwala na monitorowanie wyników szkolenia oraz porównywanie informacji uzyskanych od kandydatów na egzaminatorów lub uczestników seminarium. System będzie zawierać metodę zapewniającą analizę zidentyfikowanych niedociągnięć przez dostawcę szkolenia lub seminarium i podejmowanie odpowiednich działań naprawczych.

